

OTVORENI MUZIL

Novine Građanske inicijative za Muzil broj 3., godina I, studeni 2009.

Što se dogodilo od 2. broja novine

27. 03. 2009. Drugo okupljanje inicijative i izlazak 2. broja novina "Otvoreni Muzil".

15. 04. 2009. Drugi posjet Muzilu u organizaciji Grada Pule. Dolazak je bilo potrebno rezervirati telefonskim pozivom i režim šetnje je bio stroži nego tijekom 1. posjeta.

16. 05. 2009. Lokalni izbori u Hrvatskoj. U gotovo cijeloj zemlji, uključujući i Pulu i Istru, postojeća politička vlast ponovno osvaja mandat.

01. 07. 2009. Ivo Sanader dao ostavku na mjesto premijera. Novi premjer je Jadranka Kosor.

29. 07. 2009. Prvi sastanak predsjednika Stjepana Mesića i premijerke Jadranke Kosor. Glavna tema sastanka je prenamjena nekretnina u vlasništvu MORH-a.

03. 08. - 14. 08. 2009. Inicijativa, u suradnji sa grupom arhitekata iz Hrvatske, obavlja snimanje postojećeg stanja Muzila i analizira teren.

16. 08. 2009. Međunarodni kongres o post-kapitalističkom gradu održan na Muzilu.

18. 09. 2009. Rezultati kongresa prezentirani na arhitektonskom fakultetu u Zagrebu.

25. 09. 2009. Odgovor ministra obrane Branka Vukelića na zahtjev građanske inicijative za trajnim dnevnim otvaranjem Muzila poslan 23. siječnja. "Do donošenja odluke o dodijeli vojarnе novom vlasniku/korisniku vojarna Muzil čuva se minimlnim snagama."

07. 10. 2009. Rad građanske inicijative "Volim Pulu" prezentiran na Bijenalu suvremene umjetnosti u Tirani zajedno s desetak građanskih inicijativa s prostora Balkana.

22. 10. 2009. Gradonačelnik Miletić donio akt o smjernicama i zahtjevima vezanim uz izmjene i dopune Prostornog plana uređenja grada Pule. Jedan od pet zahtjeva je rezerviranje Muzila za golf igralište.

GFK ANKETA:

Većina ne smatra golf strateškim interesom

Istraživanje koje je tijekom ožujka proveo GfK centar za istraživanje tržišta na uzorku od 1.000 građana pokazalo je da se dvije trećine građana protive Zakonu o golf igralištima Hrvatske.

Izvlaštenje zemljišta u svrhu gradnje golf terena neprihvatljivo je za 84 posto građana

Za 70 posto građana neprihvatljiva je mogućnost prodaje državnog terena i zemljišta lokalne samouprave bez natječaja privatnim investitorima za gradnju golf igrališta.

Više od polovice građana, 57 posto, smatra da razvoj golfa uopće ne predstavlja strateški interes Republike Hrvatske, 24 posto smatra da je to uglavnom točno, a svega devet posto se slaže da je razvoj golfa naš strateški interes.

PRESS:

Javne osobe o Muzilu

Dr. Darko Dukovski, povjesničar i redoviti profesor na Filozofskom fakultetu u Rijeci i Puli

- I Brijuni su trebali postati određeno visokog turizma i što su postali? Mi se veselimo i pišemo u novinama da je netko parkirao jahtu ispred Brijuna, ali nije otišao vidjeti tu ljepotu. Svi su bili na nogama očekujući informatičkog boga, bogatoga, ali nekulturnog tipa, da ih udostoji posjeta. Siguran sam da je za tri dana zaboravio gdje je bio, ako je uopće s time bio upoznat. Muzil treba ustupiti građanima Pule, ali ne kao vojarnu Rojc. Muzil bi trebao postati sveučilišni kampus međunarodnih razmjera. Pravi studentski grad sa svime što je potrebno, domovima, menzom, knjižnicom, trgovinama, kinom, sportskim dvoranama i terenima. U trenutku bi Pula ponovo bila »puna«. Studenti iz cijele Hrvatske bi nahrupili u Pulu. Danas ne mogu jer nema mjesta. Ratne trublje i bubnjeve trebaju zamijeniti muze. To bi bila povijesna pravda i opća dobrobit. To bi nam se stoljećima vraćalo. Visoki bi turizam enormno obogatio ionako bogate ulagače i po kojega političara koji bi to sve gurao, ali ne bi značajno poboljšao standard građana.

(Glas Istre, 13. 09. 2009.)

Dr. Edi Ladavac, oftamolog u pulskoj Općoj bolnici

- Golf? Zašto ne? Pa građani mogu igrati golf. No ako golf predstavlja jedan oblik otuđenja Muzila i mogućnost malverzacija, onda jasno - ne! S druge strane, govori se o namjeni dostupnoj svim građanima. Odlično, ali što to znači? Tko će to financirati i ako nema dovoljnog priliva, što će biti od tog predivnoga mjesta? Za održavanje treba novac, a danas ga nema ni za osnovne potrebe. Vani se naplaćuje i ulazak u crkve, i to za nemalo novca. Da, ulazak je dostupan svima, ali uz naplatu kojom se onda održava i čuva povijest. Kako ga riješiti? Nemam ideje. Možda bi trebalo dati javni natječaj arhitektima, pa onda vidjeti. U svakom slučaju ne žuriti.

(Glas Istre, 05. 04. 2009.)

Robert Matteoni, dugogodišnji novinar i komentator Sportskih novosti

- Realnost sugerira da će, kao i svaki biser, postati poligon političkih nadjačavanja u korist borbe kapitala i interesnih lobija koji će mu odrediti sudbinu. Kao nostalgicar urbanije Pule, mogu fantazirati o sadržajima za zabavu, rekreaciju, druženja građana, turizam i nova radna mjesta. Pula nema izletišta, reprezentativno mjesto da odvedeš goste, nema gradsko kupalište, ne nudi prepoznatljiva okupljališta da bi se razvijao osjećaj pripadnosti gradskoj ideji, pogotovo mladih... Kad se sabereš, shvatiš da grad, izgubljenog građanskog štira, nema jednu diskoteku za svoju mladost koja mora u rizične noćne vožnje u Rovinj ili Poreč. Čudimo se što okupiraju Lungomare i uz jeftini alkohol noći provode na cesti uz glazbu iz automobila. Predbacuje im se da nemaju mašte, da su agresivni i remete mir. Koju im alternativu nudimo? Zatvorenu Piramidu, devastiranu Stoju i Valkane i (opet) zabranjeni Muzil...

(Glas Istre, 18. 10. 2009.)

Elvis Scoria, nogometni trener, donedavno vodio pulskog prvoligaša »Istru 1961«.

- Na Muzilu sam zadnji put bio kad sam odslužio vojsku, 89'. Mislim da bi ga svakako trebalo otvoriti i napraviti sadržaje za građane, a nikako na njemu graditi hotele i kockarnice. No, kako to učiniti, koje sadržaje i namjenu mu dati, u ovom trenutku iskreno zaista nemam ideju...

- Dva ili tri golf igrališta sasvim su dovoljna, a da ih se napravi dvadeset mislim da je pretjerano i da nema smisla. Potrebno je nekoliko elitnih hotela za smještaj golfera, ali nisu potrebni i apartmani. Golf je zapravo postao alibi za izgradnju apartmana, što svakako nije dobro. Apartmani i golf ispod Motovuna?! Nikako, negdje u blizini možda i da, ali podno motovunskih zidina bilo bi nakaradno.

(Glas Istre, 26. 04. 2009.)

DR. SAŠA POLJANEC BORIĆ, STRUČNJAKINJA ZA TURIZAM S INSTITUTA "IVO PILAR"

Brijuni Rivijera je nepotreban politički projekt

... - Tko će od njih igrati golf, koji je u nas zakonski zaštićen?

- Donošenje Zakona o golfu smiješna je i deplasirana institucionalna igra napravljena da se pogoduje stranim investitorima. Ne kažem da Hrvatskoj ne trebaju golf tereni, no o tome se mora dogovoriti sektor. Imamo 85 velikih turističkih poduzeća na obali koja su sposobna sama razmišljati i odlučiti gdje se isplate golf tereni, a ne da se pod presijom »nacionalnog interesa« nametnu pojedina rješenja na određenim lokacijama.

- Je li normalno da se utvrđuje kako je golf nacionalni interes, dok se, recimo, dječja i radnička odmarališta, taj relikv prošlosti, nigdje ne spominju?

- Ne bih stavila golf u odnos s radničkim odmaralištima. Problem je u sveopćoj pomami za turizmom. Danas turizam planira svaka općina i grad u Hrvatskoj. Uzmimo primjer Muzila u Puli. Podržavam prijedlog mladih pulskih arhitekata da se Muzil pretvori u prostor za mlade, jer je Pula postala sveučilišni

grad. Ne vidim zašto bivši vojni kompleksi ne bi bili namijenjeni općem dobru, a morali bi biti namijenjeni elitnom turizmu. Neka turistički developeri investiraju na slobodnim terenima, dok prostori u centru grada, posebno oni koji su nekad pripadali vojsci, moraju biti privođeni javnim svrhama. Kakvog smisla ima otvarati sveučilišta po cijeloj zemlji, a da se mladima istovremeno ne otvaraju multimedijalni centri i prostor za kulturne sadržaje i aktivnost?

- Cijela Istra pretvara se u »Toscanu«. Tako barem vole reći turistički investitori, građevinari, hotelijeri, pa i predstavnici lokalne vlasti. Trebaju li Istri isključivo golferi, luksuzni hoteli i preskupi restorani, odnosno projekt »Brijuni rivijera«?

- Mislim da je projekt »Brijuni rivijera« isključivo politički projekt. Ne vidim da hrvatska posjeduje toliko jak javni sektor da u ovom trenutku financira taj politički projekt. »Brijuni rivijera« zahtijeva financijski angažman cijele zemlje i

svih građana, a za njega ne vidim razlog, posebno zato jer je Istra po svojoj konkurentnosti iznad drugih turističkih regija. Dakle, ne vidim potrebu za državnom intervencijom na toj lokaciji. Zašto je došlo do tog projekta, trebalo bi pitati i lokalne i nacionalne političare. Istra je u svakom slučaju fantastična regija s odličnim resursima u centru Europe. Njezina pozicija odgovarajuća je za srednju i visoku srednju klasu. Elitne lokacije ne mogu biti glavni sadržaj istarske ponude. Uostalom, tko je danas elita? Tajkuni?...

(Glas Istre, 06. 11. 2009., razgovarao Dubravko Grakalić)

Isprika

U prvom broju naših novina objavili smo točan podatak da je 1980., nakon smrti Josipa Broza Tita, vojska na Muzilu posadila 88 maslina u sjećanje na preminulog maršala. No, u nastavku smo prenijeli neprovjerenu informaciju da su 1999., nakon smrti predsjednika RH Franje Tuđmana, pripadnici HV-a iščupali 11 maslina da bi njihov broj odgovarao godinama preminulog predsjednika Tuđmana. Olako smo prenijeli ovu drugu, neprovjerenu informaciju i time neutemeljeno optužili sve pripadnike vojske na Muzilu te 1999. Zbog toga se ispričavamo njima i svim čitateljima.

NEOBJAVLJENO REAGIRANJE GRAĐANSKE INICIJATIVE ZA MUZIL "VOLIM PULU"

Golf bi bio devastacija Muzila, Pule i Puljana!

Molimo vas da objavite naše reagiranje na članak „Muzil je dio Pule“ objavljen u Glasu Istre u četvrtak, 30. srpnja 2009. U tom je članku istarski župan Ivan Jakovčić izjavio: „Nažalost, svjedoci smo česte devastacije priobalja, zbog čega smo odlučili da do konačnog izbora investitora vojska čuva Muzil, što se pokazalo pametnim potezom“.

Kada vlast, u ovom slučaju župan Jakovčić, ističe devastaciju kao razlog daljnjeg neotvaranja Muzila, treba prije svega jasno reći da su upravo vlasti jedine odgo-

vorne jer nakon odlaska vojske nisu poduzele ništa da spriječe devastaciju i pljačku, niti su ikada potaknule sankcioniranje prekršitelja.

Jasno je, međutim, da iskustvo devastacije župan zloupotrebljava da bi obranio svoju namjeru predaje Muzila privatnom investitoru. Župan nema ovlasti odlučivanja o tome do kada će vojska čuvati Muzil, a još je manje ovlašten privatizirati petinu grada, kolika je površina Muzila. Tako dalekosežnu odluku donosi

Gradsko vijeće Pule, a koje takvu odluku nije donijelo. No i prije Gradskog vijeća odluku o sudbini Muzila nužno je legitimirati putem široke javne rasprave građana. Takva odluka utjecat će ne samo na Muzil, nego i na budućnost čitave Pule.

Sadašnje vlasti nemaju potreban legitimitet odlučivanja o sudbini Muzila, kao ni o projektu „Brijuni rivijera“, jer to nije bio dio njihovog političkog programa kojim su osvojile vlast. Projekt „Brijuni rivijera“ kao i ideja o golf igralištu na Mu-

zilu svjesno su preskočeni u predizbornoj kampanji IDS-a. Najrječitija je u tom kontekstu predizborna Jakovčićeva izjava 18. travnja: „Golf u ovom trenutku nije prioritet, sada su izbori“.

A upravo je izborna kampanja vrijeme kada se traži podrška građana za konkretne kapitalne projekte. No, primjerice, na službenoj predizbornoj internetskoj stranici Ivana Jakovčića, u ponuđenom izbornom programu, obrazlagani su prioriteti, počevši od pulske bolnice, Ipsilona, plinifikacije itd., ali bez ijedne riječi o projektu „Brijuni rivijera“, kao ni o golfu! Tema golfa namjerno je izbjegnuta zbog negativnog publiciteta u javnosti, a koji je razumljiv i opravdan. Umjetni 85-hektarski teren uz samo priobalje, uz to u samom gradu, zapravo je najveća devastacija koja se može dogoditi Muzilu, Puli i samim Puljanima.

Posljednja izjava župana Jakovčića o vojnom čuvanju Muzila do konačnog izbora investitora sukobljava se sa službenim zahtjevom za trajnim dnevnim otvaranjem Muzila koji je 12. veljače 2009., zajedno s pulskim gradonačelnikom Borisom Miletićem, potpisao upravo župan Jakovčić. Umjesto izjava o konačnom izboru investitora, za koji nije ovlašten, župan bi trebao obavijestiti javnost u kojoj je fazi rješavanja taj zahtjev.

Muzil se mora prvo otvoriti, trajno, svakodnevno, vječno, a tek onda planirati! I to otvoriti Muzil za sve, mlade i stare, siromašne i bogate, a planirati ga stručno i nezavisno, prije svega izradom urbanističke studije za Muzil koja bi integrirala ekonomsku, sociološku i ekološku studiju za šire gradsko područje s fokusom na Muzil, uz sudjelovanje šire javnosti.

Pula, 02. 08. 2009.

Christian Gallo

U autobusu tijekom organiziranog posjeta građana Muzilu, proljeće 2009.

OTVORENO PISMO GRAĐANSKE INICIJATIVE ZA MUZIL "VOLIM PULU" GRADONAČELNIKU PULE BORISU MILETIĆU I JAVNOSTI

U tekstu objavljenom u Glasu Istre u srijedu 29. rujna 2009. godine pod naslovom „Muzil ostaje zatvoren za građane“ gradonačelnik Miletić je izjavio: „Doduše, mislim da je tada Muzil ispolitiziran uoči izbora, ali sada bi nam trebao biti zajednički interes integrirati to područje u grad“.

Nažalost, istina je da je pitanje Muzila ispolitizirano, bilo je takvo puno prije izbora, ali ostalo je i nakon izbora. Još prije osam godina, kada je prvi put spomenuta ideja o brijunskoj rivijeri, Muzil je zajedno s većinom pulskog priobalja ispolitiziran u svrhu promoviranja projekta nekolicine pojedinaca koji od tada sanjaju o stvaranju «najelitnije rivijere na Mediteranu». U tih osam godina isti pojedinci nisu ostvarili ništa, ali su zato zamrznuli ovaj grad na čitavo desetljeće i podredili ga svojim vizijama umjesto realnom razvoju.

Nama je, kao građanima, najveća želja odvojiti Muzil od političara i politiziranja da bi se tom pitanju moglo pristupiti ljudski, civilno, ali i stručno, i to s razine svih struka – društvenih, tehničkih, ekonomskih i ekoloških. Međutim, trajno politiziranje Muzila onemogućava nas u ispunjenju te želje. U ovom trenutku treba jasno naglasiti da su gradonačelnik Miletić i njegova stranka jedini koji politiziraju ovo važno pitanje, i to od samog početka.

Prilikom prvog organiziranog posjeta Muzilu izjavili smo: «Proces otvaranja Muzila je započeo i više ga nitko ne može zaustaviti. Taj proces je puno snažniji od dnevne

Zar se ne može biti svoj?

politike; ne može se režirati, a kamoli koristiti u predizborne svrhe». Međutim ipak ste se odlučili nastaviti s politiziranjem teme.

Naime, politizirate jer cijelo vrijeme izbjegavate javno govoriti o planu izgradnje golf igrališta na Muzilu, a istovremeno ste – u ime gradske uprave – naručili projekt izmjene Generalnog urbanističkog plana koji bi predvidio upravo takvo rješenje i niti jedno drugo.

Politizirate Muzil kada nastupate kao gradonačelnik Pule koji ne može ništa prema oštroj državi čiji Središnji ured za upravljanje državnom imovinom obrađuje imovinskopravne dokumente radi djele vojarne novom vlasniku/korisniku, a u istom trenutku prešućujete da zajedno s tom državom odlučujete o budućnosti Muzila kao predsjednik savjeta i član nadzornog odbora tvrtke Brijuni rivijere d.o.o. Politizirate isti problem kada javno obećavate da ćete «još jednom razgovarati s ministrom Vukelićem», a istovremeno se, kao saborski zastupnik, niste niti jednom javno obratili s ovom temom.

Politizirate tu temu kada pred pulskim gimnazijalcima, koje iskreno zanima što će biti s Muzilom, hladnokrvno govorite da je to velika šansa za gospodarski i turistički razvoj grada Pule, a istovremeno ste dio uskog kruga ljudi koji inzistiraju da se cijeli Muzil dodijeli privatnoj kompaniji na 66-godišnju koncesiju čiji će kraj do-

živjeti jedino gimnazijalci u svojim 90-im godinama.

Međutim, ako ste slučajno aludirali na aktivnosti članova građanske inicijative za Muzil «Volim Pulu» kao na osobe koje su nepotrebno politizirale pitanje Muzila, tada vam odgovaramo s jasnim stavom koji smo izrazili onog trenutka kad smo započeli naše zajedničko djelovanje: «Građanska inicijativa za Muzil 'Volim Pulu' mreža je pojedinaca stvorena s namjerom upoznavanja Muzila, njegova otvaranja i javnog korištenja te raspravljanja o njegovoj budućnosti. Inicijativu čine zainteresirani pojedinci, a ne grupe, udruge, institucije ni stranke. Nije nam cilj sudjelovati u vlasti, nego u planiranju budućnosti Muzila».

Iza ovog naizgled idealističkog stava i dalje stojimo te nismo nikada odstupili od njega. Dapače, proširujemo ovu izjavu i tvrdimo da nam nije cilj sudjelovati u vlasti niti podupirati ikoga kome je namjera osvajati vlast! Pa stoga ne želimo sudjelovati niti u politici kakvom je Vi doživljavate. Kada izražavamo takav stav, ne koristimo se nikakvom političkom kalkulacijom. Zar moramo biti nečiji ako se oglasimo jer nam se ne sviđa politička akcija ili projekt za koji smo uvjereni da nije u interesu građana? Zar se ne može biti svoj?!

Ovaj jasan stav pomaže nam da na-

stavimo našu inicijativu i nakon izbora. Ljetos smo tako organizirali radionicu na Muzilu, ali i Međunarodni kongres arhitekata u utvrdi Marie Louise. Važno je reći da smo dogovorili izradu alternativnih projekata za Muzil s arhitektonskim fakultetima iz Zagreba, Trsta, Beča, Milana, Madrida i Seville čiji će mentori sudjelovati s pulskim građanima u planiranju budućnosti kako Muzila tako i Pule. Uskoro ćemo pred javnost izaći i s novim brojem novina «Otvoreni Muzil».

Unatoč Vašim diskreditiranjima našeg rada, čime istovremeno diskreditirate i međunarodne institucije, akademsku javnost kao i mnoge građane koji nas podržavaju, nastavljamo djelovati iz jednostavnog poriva: volimo svoj grad i ne želimo dopustiti da vladajući pojedinci samostalno planiraju budućnost svih ostalih stanovnika, a pogotovo ne područja takve veličine!

Energija, ne politika, koja nas vodi na tom volonterskom putu nemjerljiva je svim kapitalom, intrigama, moći i vlašću koju posjedujete. Nemjerljiva je jer proizlazi iz iskrenog srca ljudi koji vjeruju u bolju budućnost ovog grada! I upravo nam ta činjenica daje snage da vjerujemo da će se u Puli ostvariti zahtjevi koji su iskreni i pravedni, bez obzira na moć vladajućih.

Pula, 01. 10. 2009.

O tome treba li Muzil postati elitno odredište s golf terenima i luksuznim vilama i apartmanima ili pak nerazdvojni dio Pule koji će osmisliti i koristiti sami građani, razgovarali smo s bivšim hrvatskim golf reprezentativcem te prvim hrvatskim međunarodnim golfsucem Zlatanom Jurasom iz Zagreba koji je u svojoj karijeri obišao više od tisuću golf igrališta širom svijeta. Osim što je imao relativno uspješnu natjecateljsku karijeru, Juras je danas vezan za golf i poslovno. Naime, kao direktor tvrtke Golf Park bavi se savjetovanjem i upravljanjem golf projektima. No, unatoč tome što živi od golf projekata, Juras, koji je jedan od rijetkih istinskih golf stručnjaka u Hrvatskoj, ne slaže se sa sadašnjom politikom razvoja golf turizma, a novu regulativu o golfu proglasio je "zakonom protiv golfa" jer, kako veli, predviđa prije svega apartmanizaciju korisnu građevinskom lobiju.

Njegov stav postao je poznat javnosti kada se suprotstavio odluci većine članova povjerenstva za procjenu studije o utjecaju na okoliš golf projekta Brkač te je glasao protiv plana koji predviđa da se podno Motovuna izgrade dva golf terena s hotelom, 59 vila s bazenima i sedam apartmanskih zgrada. Prije nekoliko mjeseci sudjelovao je na okruglom stolu Nacionalnog foruma za prostor, mreže civilnih udruga i neovisnih stručnjaka, koji traži da Ustavni sud ukine Zakon o golf igralištima zbog njegovih spornih odredbi poput izvlaštenja zemljišta za potrebe golfa, a koji je Vlada, na zgražanje javnosti, proglasila od državnog interesa (!).

- Kao što je poznato, bivša vojna zona Muzil uvrštena je u projekt «Brijuni rivijera». Prema posljednjim izmjenama i dopunama Županijskog prostornog plana na tom se području želi izgraditi golf igralište s luksuznim vilama i apartmanima koji će imati 2.500 postelja. Budući da ste zaljubljenik u ovaj sport te osoba koja, uostalom, živi od rada na golf projektima, od Vas bi se očekivalo da ćete podržati ovaj plan istarske vladajuće garniture.

- Muzil bi trebao biti javni sportsko-rekreacijski park otvoren i dostupan svim građanima Pule. Za master plan, koji bi trebao pružiti sve relevantne informacije o tom projektu, raspisao bih međunarodni javni natječaj kao što se to radi za sve objekte od izuzetnog značaja. Projekt se može realizirati javno-privatnim partnerstvom u kojem bi s jedne strane sudjelovao Grad Pula, Istarska županija i Republika Hrvatska, a s druge strane privatni poduzetnici. Master plan bi obvezno trebao ići na referendum, a ne da to bude politička odluka koja je kod ovako važnih i velikih projekata vrlo često u suprotnosti sa željama građana. Nikakva prodaja ili koncesija, nikakve vile, apartmani ili naselja. Samo sportsko-rekreacijski park koji bi se izgradio državnim, županijskim i gradskim sredstvima, a održavao najamninama raznih poslovnih djelatnosti u skladu s namjenom prostora. Ako ja mogu u Zagrebu uživati u Maksimiru, zašto Puljani ne bi mogli u Muzilu?

- Vaš stav je jasan, protivite se Muzilu kao elitnoj golf zoni.

- Gledajte, koliko je meni poznato, Pula ima 18 hotela, od čega je 14 hotela s tri zvjezdice, a četiri s dvije zvjezdice. Istina, nema niti jednog hotela s pet zvjezdica. No, bez obzira na to zaista sam protiv da se baš na Muzilu grade novi ekskluzivni objekti. Ne mogu čak ni zamisliti da se tamo grade bilo kakva takva zdanja. Ja na Muzil gledam kao na sportsko-rekreacijski park javne namjene, a to isključuje elitizam u formi

INTERVJU / ZLATAN JURAS, STRUČNJAK ZA GOLF, PROTIVI SE

Ako ja mogu u Zagrebu zašto Puljani ne bi mogli

diskriminacije pristupa. Da, definitivno sam protiv toga da Muzil bude na taj način programski određen da tu mogu pristupiti samo određeni pojedinci. I to po kojem kriteriju - po financijskom!? Izrazito sam protiv toga jer smatram da Puli nedostaje Muzil kao objekt javne namjene!

- Lijepo ste to rekli, nedostaje nam Muzil...

- Nedostaje u smislu javnog prostora za sve građane. Pula je u tom smislu već potrošen prostor. Nigdje se više ne može parkovno širiti i nigdje nema takvog prostora u Puli kao što je Muzil. Pula nikada više neće biti u situaciji da takvim nečim raspolaže. Nikad više, jer više nema na raspolaganju toliku površinu slobodnog prostora, dovoljno je pogledati čitavu obalu od Verudele pa sve do Uljanika. Jednostavno Pula nikad više neće imati takvu priliku da dobije ono što već imaju drugi gradovi, kao što Zagreb ima Maksimir ili Split Marjan. Ovo je jedinstvena prilika da se Muzil sačuva. Ako se to ne dogodi sada, više nema šanse...

- Govorite vrlo emotivno o Muzilu. Niste li i Vi, kao mnogi, ondje služili vojsku?

- Moja teta je živjela u Puli i ja sam cijelo svoje djetinjstvo dolazio u Pulu svakog ljeta, a Muzil sam praktički gledao s prozora tetinog stana. Kasnije je moj sin na Muzilu služio vojsku, dakle stvarno poznajem ovaj grad i za mene Muzil nikada nije bio vojni objekt, već velika neiskorištena prostorna vrijednost. I tako ga i danas doživljam. Pula je zaslužila da ima Muzil, da svatko može ući unutra, da svatko može koristiti taj prostor.

- Gradska vlast tvrdi da Muzil drže zatvorenim da bi ga očuvali od devastacije, a time nas vrijeđaju smatrajući nas vandalima. Istovremeno u samom centru Pule postoje prostori koji su u

potpunosti uništeni, kao npr. zgrade bivše bolnice, a Grad ništa ne čini da bi ih zaštitio. Očito je da se građanima ne želi omogućiti nesmetan ulazak na Muzil zbog drugih razloga.

Pitka voda za golf? Katastrofa!

- Postavlja se pitanje vode, odnosno navodnjavanja golf terena. U Istri je dozvoljeno da se golf tereni navodnjavaju pitkom vodom iz vodovoda. Primjer toga je nedavno otvoreni golf teren Crveni Vrh kraj Savudrije koji koristi isključivo pitku vodu, a godišnje će trošiti čak 500 tisuća kubika vode. U Istarskom vodovodu priznaju da u ovom trenutku nemaju dovoljno kapaciteta za navodnjavanje svih planiranih golf igrališta koja će se napajati iz vodovoda. Postoji li problem s manjkom vode u Španjolskoj i prijeti li slično Istri, posebice što već dulje vrijeme traje suša?

- Ako je točno to što ste naveli, da Crveni Vrh za navodnjavanje koristi isključivo pitku vodu, onda je to katastrofa za to igralište. U slučaju dugotrajne suše u Istri Istarski vodovod će jednostavno zatvoriti špinu, a igralište će trpjeti nemjerljivu štetu. Kao savjetnik u golf projektima nikada ne bih investitora savjetovao da učini takav propust. Voda za navodnjavanje igrališta dobavlja se uvijek iz više izvora - crpljenjem, pročišćavanjem otpadnih voda, desalinizacijom i sl.

Tužno je to

- Što kažu sada Španjolci nakon što su izgradili svu obalu?

- Pa žao im je, ali ne mogu više porušiti sve što su izgradili osim da zarate s nekim. Tužno je to. Neki od tih golf resorta sjajno posluju, dok su drugi na rubu egzistencije upravo zbog toga što je građevinski boom prošao, apartmani su izgrađeni, ali nisu prodani, a održavanje igrališta godišnje košta oko milijun eura. Oni su apartmanima uništili obalni prostor, a mi još nismo. Dakle, jasno je kao dan što je pred nama.

Raduje me vaša inicijativa

- Što mislite o Građanskoj inicijativi «Volim Pulu»?

- Razne građanske inicijative potaknute aktivnostima nekih nevladinih udruga, ali i drskoću vlasti, pokazuju smjer demokratskih kretanja i to me doista raduje. Jedna od njih je svakako i Građanska inicijativa za Muzil koju podržavam.

GOLF APARTMANIZACIJI PULSKOG POLUOTOKA

Španjolci su apartmanima uništili obalni pojas, a mi još nismo. Snimljeno ove godine.

uživati u Maksimiru, u Muzilu?

- Ako je prostor neiskorišten i nije u funkciji, uvijek je moguća devastacija. Uništavaju se građine, odnose se čitave kamene erte iz napuštenih kuća po istarskim selima na koja konzervatori misle samo kada ih netko želi urediti, devastiraju se brojne napuštene građevine posvuda. Već se odavno taj prostor mogao osmisliti pozivajući Puljane na referendum da bi se izjasnili što žele od Muzila. Poanta je da Muzilom moraju biti zadovoljni Puljani i Istrani jer Muzil pripada Puli i Istri. Uvijek sam se čudio kako je vojska sebi uzimala najbolje prostore, najljepše dijelove obale. No, oni su imali moć i mogli su na taj način oduzimati prostore a da se nitko nije usudio usprotiviti. Političarima se valjda možemo usprotiviti, neće valjda na nas poslati vojsku?!

- Jednom ste izjavili da ni sami ne volite igrati golf na terenu koji je s jedne i s druge strane načičkan kućama, a koje samo lukavi mešetar nekretninama može zvati vilama.

- Proputovao sam svijet da bih vidio i analizirao najbolje i najgore realizirane golf resorte i najbolja i najlošija rješenja ne bih li točno znao što ne želim vidjeti u Hrvatskoj. Naime, znam da golf igrališta mogu profitabilno poslovati i bez apartmana ili kuća. Golf bi trebao puniti postojeće hotele da posluju zimi i da sezonsku radnu snagu pretvori u stalno zaposlenu. Takav golf turizam ima smisla, sve ovo drugo je građevinarstvo, a ne turizam. No, oblik turizma koji se planira za Istru - gradnja i prodaja nekretnina oko golfa, imao sam prilike vidjeti u Španjolskoj i Portugalu

prije dvadeset godina. Ne smije nam uzor biti takav oblik turizma koji je doveo do betonizacije čitave obale.

- Međutim, župan Ivan Jakovčić, koji je tijekom čitave kampanje izbjegavao govoriti o golf projektima, sad nakon izbora tvrdi da je golf s vilama i apartmanima na Muzilu gotova stvar. Uvjerava javnost da će pristup biti otvoren za sve. Međutim, nejasno je što će građani raditi na Muzilu ako ne misle igrati golf s elitnim gostima. Nije potrebno staviti ogradu ili zabranu ulaska da se običan građanin osjeti nepoželjnim na takvom prostoru.

- Najelitnije igralište na svijetu i jedno od najstarijih u St. Andrews u Škotskoj regulira posebna uredba stara više stotina godina, prema kojoj se nedjeljom ne smije igrati golf jer tada cijelo to područje služi

za šetnju stanovnika tog grada i nitko im ne može zabraniti da se tog dana šecu tim igralištem. Dakle, i najekskluzivnije igralište na svijetu ima takav javni pristup. Međutim, čak i da se prihvati takav pristup golfu na Muzilu, i dalje vilama i apartmanima tamo nema mjesta!

- Jakovčić kao pozitivnu činjenicu ističe da se Muzil neće prodavati, nego dati u koncesiju na «samo» 66 godina.

- Ne shvaćam čemu uopće davati Muzil u koncesiju. Svi objekti unutar jednog sportsko-rekreacijskog parka mogu se dati u najam i to osnovom javnog natječaja, naravno, ako je nekome stalo da bude javni natječaj. Uostalom, ako je golf proglašen od državnog interesa, onda neka i država sufinancira izgradnju tog igrališta. Nema smisla da država da zemljište, grad izgradi svu infrastrukturu, a onda se sve to nekome da u koncesiju na 66 godina! Ja u tome ne vidim logiku.

- Osim na Muzilu, u Istri se planira izgradnja golf igrališta na 23 lokacije, a Zakon o golf igralištima izrađivali su odvjetnici iz Pule koji, zanimljivo, zastupaju većinu golf investitora.

- Kako se sada stvari razvijaju, u Istri će se u sljedećih 10 godina možda izgraditi pet-šest golf igrališta. Proći će ta euforija građevinara za golfom – sinonimom jeftinog prostora, pronaći će oni drugi način kako da brže i jeftinije dođu do zemljišta. Zakonu o golfu ne predviđam da će bez izmjena doživjeti kraj ove godine.

- Dakle, mislite da će ga Ustavni sud srušiti?

- Svatko normalan bi ga srušio, a to i očekujem od Ustavnog suda. Ovaj zakon je toliko protiv golfa i stvorio je već toliko negativnog naboja prema samom sebi, prema onome tko ga je donio i prema onima koji su ga napisali, da je već sam sebe uništio, a golfu kao sportu nanio neprocjenjivu štetu.

- Što je po vama najspornije u tom zakonu?

- Gledano s aspekta golfa on nije donio apsolutno ništa korisno, a niti taj zakon služi da bi se golf kao sport razvijao. Čim Zakon o golf igralištima omogućuje ne samo veću gradnju, već i etažiranje vila, a time i njihovu prodaju, znači da to nema veze s golfom u službi turizma, već s djelatnošću koja se oduvijek nazivala građevinarstvo. Zakon o golf igralištima ne postoji nigdje osim u Hrvatskoj, a nigdje se osim kod nas zemljište ne može izvestiti zbog golfa. Radije svojim kolegama u inozemstvu niti ne govorim da imamo takav zakon jer bi nas ismijali.

- Građani zamjeraju vladajućima ulazak sumnjivog kapitala određenih investitora koji u Hrvatskoj dolaze kupovati zemljište za gradnju. Pojavljuju se neki strani fondovi iz kojih se ne zna tko stoji, a trag novca najčešće završava u poreznim oazama kao što su Bermudsko otočje ili Lihtenštajn...

- Uvijek će netko dolaziti s novcima, ali mi moramo postaviti minimalne kriterije ispod kojih nećemo pristati na prodaju i gradnju. Mora nam svima biti jasno da je investitorima u interesu samo jedno: što veća zarada. I to je legitimna težnja. Zato je na lokalnoj vlasti odgovornost da ograniči izgradnju u okvirima održivog razvoja. Kriteriji se moraju poštivati po svaku cijenu i moraju biti neovisni o Vladi ili županu koji je trenutno na vlasti pa će onda investitori znati na čemu su. U protivnom investitori smatraju da u Hrvatskoj mogu raditi što žele, pokušavaju na sve načine zaobići ono što je zakonom definirano, a često u tome uspijevaju uz pristanak i podršku vlasti.

Razgovarala Maša Jerin

Za devastaciju je odgovorna vlast!

U srijedu, 27. svibnja 2009. godine, na Valledungi, u Pulskom zaljevu, 10 minuta hoda od gradskog centra buknuo je požar u kojem je izgorjela vegetacija uz samu obalu i jedno skladište. Požar je izbio u napuštenoj, ali zatvorenoj vojnoj zoni gdje je pristup građanima zabranjen iako je vojska više ne koristi niti čuva. Požar je izbio 300 metara od obližnjeg naselja i 1,5 kilometara od Arene, a za njega nitko nije snosio odgovornost. S obzirom na izostanak reakcije javnosti, moguće je da se slučaj zaboravi zajedno s pitanjem odgovornosti.

Nije to bio požar koji je počinio veliku materijalnu štetu, ali specifično mjesto njegovog izbijanja - usred grada, ali na koje je građanima zabranjen pristup - otvara složenu pulsku priču o devastaciji napuštenog vojnog područja koja se do sada prikazivala crno-bijelo.

Vojska je napustila Valledungu još 2000. godine, a od tada se to područje ne koristi, ne održava i sustavno se zanemaruje. Na glavnom ulazu je, do prije godinu dana, bio postavljen stražar koji je sprječavao pljačkaše u devastiranju objekata, ali on više nije tamo. Prije odlaska vojska je uredila jednu zgradu u tom području i ona je dva puta bila spominjana u medijima. Prvi put ju je župan Ivan Jakovčić izabrao za sjedište tvrtke Brijuni rivijera te je ona, odlukom povjerenstva za imovinu Vlade RH 24. veljače 2005. dodijeljena tvrtki na petogodišnje korištenje. Ugovor su potpisali Andrija Hebrang i Veljko Ostojić, tadašnji direktor Brijuni rivijere, koji je tom prilikom izjavio: «U objekt bismo se mogli useliti za dva mjeseca». «Tim činom počinje prenamjena vojnih objekata u civilne svrhe, o čemu ja govorim od '91. godine», govorio je Jakovčić. Međutim, i danas je zgrada još uvijek prazna. Drugi put se o njoj namjerno govorilo u jeku posljednje predizborne kampanje kada je, opet Jakovčić ustvrdio da će ta zgrada postati središte Akademije za arhitekturu i dizajn.

Sve ove godine na Valledungu su pristup imali samo odabrani pojedinci vladajuće klase, koji su slobodno i neopterećeno, šetajući onuda, mogli maštati o vizijama ekskluzivnih rezidencija, bogatih vila, raskošnih sjedišta i uglednih akademija. Sanjareći taj plitki provincijalni san nisu primijetili da je područje u sve derutnijem stanju i to isključivo iz jednog razloga - jer se ne koristi!

Kada bi se područje Valledunge koristilo, kada bi u njemu boravili veslački i jedriličarski klub, obrtnici i ribiči, održavale se kulturne aktivnosti, tom području ne bi prijetili požari i vandali. Drugim riječima, požar na Valledungi, kao i nemar prema tom području, jasan je znak da je za devastaciju vojnih zona odgovorna vlast, a ne građani!

Vlast se ponaša kao zla maćeha

Dugo godina režim u Puli nameće mit o uništenoj vojnoj imovini koja je propala zbog toga što joj građani imaju slobodan pristup. Sljedeći primjeri razotkrivaju temeljne laži tog mita i okreću problematiku u suprotnom pravcu. Za devastaciju, ne samo vojnih područja nego i Pule općenito, može postojati samo jedna odgovorna institucija, a to je vlast. Vlast na gradskoj, županijskoj i državnoj razini, vođena vlastitim elitizmom, ponijela se prema vojnim zonama kao zla maćeha ne

želeći uložiti ništa u očuvanje niti u ikakvu organizaciju na tom području. Očiti nedostatak ulaganja prikrivali su megalomanskim vizijama, koje nisu bile zasnovane na realnosti u kojoj živimo. Te vizije trebale su stvoriti neviđeno od praznih prostora, a u međuvremenu se nije smjelo dogoditi ništa. Zbog tog režimskog zamrzavanja lokacija, one su postepeno propadale, kao i bilo koji objekt koji se ne koristi.

Lokacije su zamrznute idejom nekolicine pojedinaca koji uporno na ovom mjestu žele napraviti megalomanski turistički projekt Brijuni rivijera. Suočeni s vlastitom nesposobnošću i raznim internim spletkama, oni nisu uspjeli u osam godina poduzeti apsolutno ništa, ali i dalje uporno inzistiraju na svojoj realnosti kao jedinjoj mogućoj. Takvim sljepilom ugrozili su život stanovnika jednog grada koji su praktički postali taoci jedne, kako svjedoči čitavo desetljeće, neizvedive ideje, čije si autorstvo pripisuje Ivan Jakovčić. Upravo tu, u tom tvrdoglavom inzistiranju na jednom projektu pod svaku cijenu, krije se odgovornost za devastaciju vojnih područja, a ne u građanima. Jer se na tom području, kao i na Muzilu koji se nedavno naizgled otvorio, moglo već ostvariti na tisuće stvari koje su ovom gradu potrebne, od komercijalnih do javnih, ali nije se dogodilo ništa osim devastacije jer vladajući ne daju. Ne žele dati, iako sami nisu sposobni učiniti ništa.

Prije osam godina, točnije 8. svibnja 2001., Ivan Jakovčić, tadašnji ministar za europske integracije, izjavio je: «Od Bala do Arene, a i Muzil, moraju postati

dio Brijuni resorta». Iako je Jakovčićev koncept turističkog razvoja brijunskog priobalja godinu dana stariji, to je datum kada se prvi put u javnosti spominje ime Brijuni resort, kasnije izmijenjeno u Brijuni rivijera (BR).

Generacija BR

Kada je službeno počeo projekt BR, imao sam 19 godina, upravo sam upisao fakultet daleko od Pule i nisam previše mislio o aktualnim događajima u svom rodnom gradu. U tih osam godina diplomirao sam, vratio se u Pulu i dočeka kao je, samo naizgled, u istom stanju. Retorika vlasti i dalje je nepromijenjeno ponavljala osam godina staru priču o BR-u, o najelitnijoj destinaciji na Mediteranu, o kraju nezaposlenosti u gradu, o luksuznim projektima koje će financirati svjetski ulagači... Tu nepromijenjenu i tvrdu retoriku «vječitih» vladara slušam već skoro trećinu svog života! U stvarnosti je grad postupno propadao - dugo godina se nije investiralo u temeljnu infrastrukturu, građevine su propadale, a vojska je napustila sjeverni dio Pulskog zaljeva. Upravo je to područje - Katarina i Monumenti - postalo simbol devastacije i pljačke u Puli. Događaji na tom području postali su argument vlastima da proglasi sve građane Pule lopovima, pljačkašima i vandalima.

Prvi «simbol devastacije» u Puli bio je društveni centar Karlo Rojc. Iako je

društveni pokret tu zgradu prisvojio prije 12 godina, neutemeljeni napadi režima i medija na tu zgradu ne prestaju. Tako lokalni mediji hitno reagiraju čim se u zgradi dogodi neki kvar poput prokišnjanja krova, opadanja žbuke ili poplave u podrumu. Naravno da stanje u Rojcu nije savršeno, ali njegovo isticanje kao simbola devastacije može izgledati jedino licemjerno u gradu u kojem je glazbena škola evakuirana zbog narušene statike, a Pionirski dom zbog napuknute međukatne ploče. U istom gradu je Osnovna škola Veli Vrh izgorjela zbog dotrajalih instalacija, a Opća bolnica je u katastrofalnom stanju. Svi ti objekti, za čije održavanje je odgovorna gradska i županijska uprava, očito su u gorem stanju od Rojca jer se u njima ne mogu odvijati niti najosnovnije funkcije.

Monumenti - simboli devastacije

Sljedeći najpoznatiji simbol devastacije postalo je područje Katarina-Monumenti na sjevernom dijelu Pulskog zaljeva. U ovom se slučaju režim postavio još čvršće te se u gotovo svim izjavama lokalnih vlasti vezanim uz vojna područja pojavljuje sintagma «ne smijemo dopustiti da nam se ponove Katarina i Monumenti». Tom frazom režim optužuje građane kao vandale koji su odgovorni za devastaciju iako je stvarnost drugačija. Devastacija Katarine i Monumenta počela je 2003. i 2004. godine, istovremeno kad i devastacija uvale Zonki. Pojedinci koji su odnosili željezne materijale iz tog područja, poput čitavih konstrukcija nadstrešnica ili hala. Od potpunog otvaranja Monumenta prošlo je pet godina, a nitko ne zna tko je naredio da se straža s tog područja povuče. Jedino što se zna već osam godina jest da se tamo mora razviti megamarina za luksuzne jahte i elitno naselje vila. Ta ideja, kako kaže Ratomir Ivičić, direktor Brijuni rivijere «nema alternative». Međutim alternativa, ona nevidljiva i nepriznata, već je zauzela Katarinu i Monumente. Ribari koji čekaju ribarsku luku već deset godina odlučili su zauzeti dio otoka za svoje potrebe, glazbeni festivali koji su godinama proganjani u središtu grada jer uznemiravaju noćnu tišinu odlučili su izvoditi svoje aktivnosti u dijelu Monumenta. Za krađe u tom kataklizmičnom prostoru nikada nitko nije uhićen.

Upravo na toj činjenici, da nitko nikada nije odgovarao za nedjela, vlast neizmjereno profitira jer može optuživati građane kolektivno, a ne pojedinačno.

Korištenjem protiv devastacije

Devastacija Katarine trebala bi biti pouka vlastima da moraju što hitnije omogućiti regulirano korištenje bivših vojnih zona i ponuditi ugovore o privremenom korištenju tih objekata zainteresiranim. **Korištenje nekog područja jedini je recept protiv devastacije.**

Ako se Muzil otvori, na njemu se može ponoviti Katarina i Monumenti, ali, ako smo svjesni da režim neće maknuti ni prstom da od Muzila stvori gradsko područje, možemo pokušati to učiniti sami. To je iskustvo kojemu nas uči Rojc, Monumenti, Casoni Vecchi, Punta Christo. Ako Muzil ostane zatvoren, kao što je sada, njemu se može ponoviti samo Valledunga

Emil Jurcan

Monumenti

Izmjerali smo Muzil

Od 3. do 16. kolovoza 2009. grupa stručnjaka i zagrebačkih studenata arhitekture mjerila je objekte i stanje na Muzilu. Cilj tog rada priprema je podloga i nacrt s kojima će sljedeći semestar zajedno sa svojim mentorima početi promišljati budućnost Muzila.

Upravo zbog dugogodišnje vojne prisutnosti podaci o baštini Muzila još su uvijek nepoznati kako stručnoj tako i široj javnosti. Mjerenjem postojećeg stanja željelo se provjeriti kakav potencijal to područje već sada ima, označiti lokacije koje se mogu neposredno koristiti (poput igrališta, javnih površina), ali i objekte koji se mogu, uz minimalna ulaganja, osposobiti za korištenje (poput kuhinje, menze, restorana ili spavaonica).

Taj materijal je potreban i stoga da bi građani na javnim raspravama o Muzilu imali uvid u sadašnje stanje te podatke o toj dosad nepoznatoj lokaciji. Naime, sve rasprave do sada vodile su se bez poznavanja situacije na Muzilu, a potrebno prikupljanje podataka nije u ove dvije godine pokrenula ni lokalna ni državna vlast.

Dozvolu za pristup Muzilu zatražio je, u ime Arhitektonskog fakulteta iz Zagreba, dekan prof. dr. sc. Lenko Pleština. Molba je poslana u lipnju službi za odnose s javnošću i informiranje u sklopu MORH-a, koji je na nju pozitivno odgovorio te tako omogućio pristup i rad tridesetero osoba u tom vojnom području.

Radni tim sačinjavali su arhitekti Ana

Boljar, Ivana Debeljuh, Vjekoslav Gašparović, Juraj Glasinović, Emil Jurcan, Ida Križaj, Iva Marčetić, Jerolim Mladinov, Marko Perčić, Helena Sterpin, Edna Strenja, Leonid Zuban, studenti arhitekture Aleksandar Čelović, Ana Grbac, Ana Habijanec, Dean Klemenc, Maja Lešnik, Kristina Perkov, Sara Perović, Mirna Petrić, Sara Renar, Denis Rubinić, Ana Selak, Jani Somrak, Luka Tomić, Mirna Udovčić, dipl. ing. građevine Igor Bukarica, dipl. ing. šumarstva Christian Gallo te dipl. ing. biologije Ira Maslovar.

Svatko od sudionika ove „ekspedicije“ proučavao je Muzil iz pozicije vlastite struke, a podaci koji su prikupljeni u relativno kratkom periodu trebali bi služiti građanima te stručnjacima za buduća slična istraživanja koja za cilj imaju upoznavanje ove lokacije, kao i njenu prenamjenu za opću dobrobit građana Pule. Većina ovih osoba dogovorila se zatražiti godišnji odmor na svom poslu u isto vrijeme da bi mogle provesti dva tjedna zajedno u Puli angažirajući se oko teme koja ih interesira, a to je vojni poluotok Muzil te njegova civilna prenamjena.

Dobra koordinacija s vojskom

Veći dio radne skupine sastao se prvog vikenda kolovoza u Puli u društvenom centru Rojc. Tamo je, u prostorijama udruge Distorzija, bilo dogovoreno noćenje i smještaj za osobe izvan Pule, dok je prostor Monteparadisa služio kao mjesto sastanaka

i rada. Prije početka mjerenja na Muzilu obavljen je razgovor sa stožernim narednikom Stjepanom Slonkom, koji je objasnio nekoliko praktičnih pravila kojih se trebalo pridržavati. Osim dogovora o ograničenom kretanju vojnim područjem i o pridržavanju dozvole za rad od 8 do 15 sati najvažniji uvjet bio je da se ne puši izvan zgrada. Za razliku od zakona o nepušenju koji sprječava pušenje u objektima, na Muzilu je tih ljetnih dana vrijedilo suprotno pravilo – nije se smjelo pušiti na otvorenom zbog izuzetno velikog rizika od požara.

Dan kasnije, u ponedjeljak, grupa se našla u 7.30 sati na ulazu u vojarnu odakle se uputila autima do zgrade časničke menze gdje je bio osiguran smještaj tijekom rada. Tamo je radnom timu bila na raspolaganju kuhinja, prostorija za rad i dogovore te mjesta za kompjutere i ostalu opremu. Tijekom dva tjedna sudionici su zajednički pripremali obroke i marende u kuhinji, koja je, kao i sanitarije i ostali servisi, u savršenom stanju unatoč tome što se regrutni centar Muzil ne koristi već dvije godine.

Prije početka rada grupa se upoznala sa stožernim narednikom Slonkom, koji je svih dana bio domaćin i odgovorna osoba, te su objašnjena pravila ponašanja na Muzilu. Stožerni narednik je svih dana vodio brigu o kretanju osoba po vojnom području. Naime, svakog dana je bilo dozvoljeno kretanje samo oko objekata koji su se tog dana mjerili, a prije ulaska

u pojedine zgrade stožerni ih je narednik Slonka osobno otključavao. Prije početka mjerenja radnoj grupi je objašnjeno o kojoj zgradi je riječ, čemu je ona nekad služila, a grupa se mogla uvjeriti i u trenutno stanje tih objekata. Nakon izmjere, na kraju dana, vrata i prozori zgrada bili su ponovno zatvarani i zaključavani.

Laserskim i ručnim metrom

Nakon jutarnje kave, za kojom bi se grupa dogovorila oko dnevnog rasporeda rada, podijelili bi se u timove od dvije do tri osobe te počeli mjeriti, crtati i fotografirati pojedine objekte. Grupe su sačinjavali jedna osoba s iskustvom u mjerenju zgrada te jedan do dva studenta arhitekture koji su ovim radom stekli novo iskustvo i znanje. Mjerene su unutarnje prostorije građevine, kao i sve fasade, a mjere su uzimane laserskim i zvučnim mjeračem te ručnim metrom. S obzirom na vruće dane rad na terenu bio je podnošljiv do 11, 12 sati. Tada je nastupilo vrijeme marende i nastavak rada na kompjuterima u hladovini na terasi menze. Nakon tri popodne tim se povukao s Muzila i nastavio rad u prostorijama Hacaklaba u Rojcu gdje su se svi dnevni podaci ubacivali u kompjuter te se stvarala digitalna baza podataka Muzila. Ovakav raspored rada ponavljao se svakog radnog dana naredna dva tjedna.

nastavak na idućoj stranici ►

TEMA BROJA: Izmjerali smo Muzil

Najzahtjevnije je bilo izmjeriti tvrđave

U osam radnih dana koliko se mjerio Muzil precrtano je 12 građevina i okoliš između njih. Najzahtjevniji rad bilo je mjerenje najstarijih građevina – tvrđave Maria Luisa i Muzil zajedno s pripadajućim bitnicama. Osim te dvije kružne, poluukopane građevine, među austrijske objekte spada i skladište, trenutno poznato kao „skladište ubojitog bojnog streljiva“, pri samom glavnom ulazu u vojarnu, a od objekata izgrađenih između dva svjetska rata prisutna je jedino zgrada zapovjedništva, odnosno „U zgrada“. Ostale građevine jednostavnijeg su oblika i manje kulturno-arhitektonske vrijednosti, a nastajale su između 50-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća. Među njih spadaju četiri identične spavaonice, restoran, kuhinja, menza, dežurana, skladišta te niz manjih objekata koji su bili sastavni dio nekadašnjeg regrutnog centra.

Bez obzira na vrijednost građevine radni tim pristupio je mjerenju svih objekata s ciljem iscrtavanja postojećeg stanja. Valorizacija građevina prepuštena je drugim institucijama, stručnjacima i građanima.

Osim objekata grupa je mjerila i okoliš građevina koji je prepun raznih bunkera iz više povijesnih razdoblja, kao i izvornih zidova, putova i odvodnje od klesanog kamena, što su elementi okoliša koje je također potrebno vrednovati. Uz sve elemente koji su koristili isključivo vojnoj namjeni ovog područja postoji i velik broj igrališta, od teniskog, odbojkaškog, boćarskog, košarkaškog i malonogometnog do velikog travnjaka koji može poslužiti za prave nogometne utakmice. Svi ovi sportski tereni su u relativno dobrom stanju i moguće bi ih bilo koristiti kada bi režim to omogućio.

Sastavni dio izrade elaborata postojećeg stanja bio je i pregled šumskog područja na Muzilu koji je terenskim radom ustanovio dipl. ing. šumarstva Christian Gallo, dok je pregled vegetacije obavila dipl. ing. biologije Ira Maslovar. Upravo je pregled vegetacije na Muzilu, iako je to izuzetno važno u definiranju razvojnih ograničenja za ovo područje, najviše izgubio činjenicom da je dozvola za mjerenje zatražena u kolovozu jer to nije idealno vrijeme za taj oblik analize. Naime, da bi se izradila kvalitetna analiza vegetacije te procijenila razvojna mogućnost prirodnog resursa na Muzilu, bit će potrebno obilaziti teren u nekoliko navrata, ovisno o različitim vegetacijskim ciklusima. Naravno, to će biti moguće jedino ako postoji volja nadležnih institucija da odobre pristup jer se bez toga taj posao ne može obaviti, a bez takve analize nemoguće je dobiti uvid u realno stanje lokacije, pa niti planirati njenu budućnost.

Što me je potaknulo da dođem u Pulu

Ana Selak, studentica 4. godine arh. iz Zagreba:

Muzil je skriveno blago Pule i kao takav treba biti jednako na raspolaganju svim njenim građanima, a ne samo pojedincima koji gledaju vlastite profite. Boraveći u Puli bilo je jako poticajno vidjeti i upoznati ljude kojima je, u ovom tromom svijetu u kojem živimo, još uvijek stalo do njihovog okruženja i koji daju sve od sebe da bi ga zaštitili. Zapanjujuće je vidjeti što sve čovjek može napraviti kad ima volju! Što me potaknulo da dođem u Pulu? Najviše znatiželja, zanimalo me kakav je (i koji je) to prostor koji je digao na noge toliko ljudi iz inicijative koji se toliko bore za njega i htjela sam iz prve ruke vidjeti kako to kod vas izgleda jer mi se to što radite čini prilično uspješno. Ne znam ima li veze to što je riječ o manjoj sredini pa je ljudima više stalo jer doživljavaju taj prostor stvarno svojim jer, kad usporedim sa Zagrebom, i ondje se ljudi kao bore, ali velika većina se ponaša kao da to nije njihova stvar.

Sara Renar, studentica 4. godine arh. iz Zagreba:

Za svaku je pohvalu da su se napokon arhitekti u našoj zemlji odlučili javno progovoriti o politički i socijalno aktualnim temama, ne samo kao građani, nego i kao odgovorni i svjesni stručnjaci i intelektualci. Ovo je veliki iskorak

naspram pozicije staklenog zvona u kojem se mainstream arhitektura danas nalazi: pozicije u kojoj se drži jako visoko i nedodirljivo u samodostatnom svijetu izvan prave socijalne stvarnosti u kojoj živimo. Domaći vodeći arhitektonski časopisi kao da se boje ili ih ne zanima govoriti o ovakvim temama tako da su susreti kao ovaj u Puli za osvještavanje struke itekako značajni. No ima i jedna vrlo značajna društvena skupina koja još nije opterećena svim onim ograničenjima koja dolaze sa zaposlenjem i obitelji i koja je potencijalni trn u oku svake vlade. Ta društvena skupina se u posljednje vrijeme uljuljala u apatično odustajanje od ikakvih pokušaja promjene. Gdje su studenti koji si mogu priuštiti taj luksuz postavljanja škakljivih pitanja, glasno i odlučno, pa makar i preradikalno? Na pulskom kongresu se pokazalo da ih ima i da, dapače, ima i profesora i asistenata. Zasad su to strani nastavnici, ali, tko zna, možda se i neki domaći usude s vremenom oglasiti i kao Pulska grupa ući u borbu s vjetrenjačama? Što nas bude više, vjetrenjača će biti sve manje. Ili da parafraziram jednog predavača u Puli: „So, Mr. and Mrs. Architect, do you still want to change the world?“

Ana Habijanec, studentica 4. godine arh. iz Križevaca:

Uključila sam se jer mislim da je Muzil jedinstveni slučaj u Hrvatskoj, ne samo Puli, gdje svojim doprinosom konkretno možemo

očuvati prirodnu baštinu. Dodatni poticaj svakako mi je predstavljala i organizacija i zajedništvo koje vlada u Pulskoj grupi. U svakom slučaju, očuvanje Muzila je jedinstven domaći primjer stavljanja pravih vrijednosti ispred profita.

Dražena Pavlović Lucić, studentica 4. godine arh. iz Makarske:

Izvršno je prisustvovati događaju koji problematici diktature kapitala i njegovih upravljača pristupa u otvorenom obliku predavanja, diskusija, traženja odgovora na brojna pitanja, kao i postavljanjem brojnih novih. Što se tiče Muzila, unutar dva dana koliko sam bila tamo teško mi je bilo pojmiti svu veličinu i potencijale tog prostora. No, ono što je bilo jasno je da od same lokacije, prirodnih ljepota, pa do starije, povijesno vrijedne i one novije infrastrukture potencijala za stvaranje novih vrijednosti (po društvo!) ima strašno mnogo, gdje bi jednostavno bilo ludo da se sav taj prostor prenamijeni u isključivo komercijalne sadržaje, namijenjene odabranoj manjini, gdje bi posljedično i dalje ostao zatvoren gradu. Također, ovom bi se akcijom moglo aktualizirati pitanje korištenja i u koju svrhu nepreglednih kvadratura bivših ili još vegetirajućih vojnih objekata, kojih u Hrvatskoj ima poprilično. No to je, kao što pulska iskustva pokazuju, prvenstveno stvar lokal-

Ova dva ljetna događaja dio su jedne priče – priče o otvaranju, korištenju, raspravljanju i planiranju Muzila. Dok je grupa domaćih stručnjaka i studenata arhitekture prikupljala podatke potrebne za početak planiranja Muzila, međunarodna mreža arhitekata doprinijela je svojim iskustvom i aktivno se uključila u proces planiranja ovog poluotoka.

O Muzilu trenutno razmišljaju na fakultetima u Trstu, Veneciji, Madridu, Sevilli, Beču i Zagrebu!

Od 14. do 16. kolovoza je u organizaciji Pulske grupe održan međunarodni kongres arhitekata pod nazivom «Postkapitalistički grad». Svakog dana kongres je mijenjao lokaciju te su na taj način gosti i posjetitelji imali mogućnost upoznavanja Pule i njenih brojnih bivših vojnih područja. Prvi dan kongres je održan u društvenom centru Rojc, a drugi na otoku Sv. Katarina. U ta dva dana 14 skupina arhitekata i aktivista izložilo je svoje radove i djelovanje te povezalo svoje iskustvo s trenutnom pulskom situacijom, a istovremeno su se upoznali s lokalnim prilikama na tim pulskim lokacijama družeći se s brojnim korisnicima tih zona (poput aktivista, umjetnika i volontera u Rojcu te rekreativaca i ribara na Katarini).

Posljednjeg dana kongres je održan na Muzilu. Taj dan bio je rezerviran za diskusiju sudionika i donošenje zajedničkog zaključka kongresa. Sudionici su na licu mjesta mogli upoznati Muzil, njegovu veličinu, botaniku i građevine. Također, kroz razgovor s domaćim arhitektima upoznali su se s problemima koje građani trenutno imaju i namjerom vlasti da tamo planira golf igralište i koncesiju jednoj firmi na 66 godina.

Za diskusiju među 70-ak europskih arhitekata odabrana je utvrda Maria Luisa. Ova najstarija postojeća austrijska utvrda i najveća kružna tvrđava na Mediteranu bila je savršeno mjesto za takav događaj. Međutim, ta se kamena građevina nije koristila nekoliko desetaka godina, a i prije toga korištena je kao skladište pa je bilo potrebno urediti prostore da bi se kongres uopće mogao održati. U nekoliko dana su sudionici radionice na Muzilu, uz pomoć hrvatske vojske, uređivali pristup, okoliš i centralnu prostoriju utvrde. Pokošeno je raslinje i kupine u dvorištu, a unutarnji prostori su očišćeni i pometeni. Ovakva inicijativa pokazala je na djelu kako korištenje napuštenih objekata doprinosi njihovoj revitalizaciji i uređenju, a radne akcije mogle bi se organizirati češće kada bi se režim pristupa Muzilu izmijenio.

Početna namjera zajedničke diskusije u utvrdi Maria Luisa bila je sastavljanje općeg dokumenta ili deklaracije koja bi objedinila stavove različitih grupa. Međutim, rasprava je brzo prešla na Muzil i ideju da se, angažiranjem na toj lokaciji i praktičnim radom na njoj, razviju

zajednički jezik i stavovi europskih grupa arhitekata.

Prvi prijedlog u raspravi iznijela je grupa iz Seville pod nazivom Hackitectura. Profesor Jose Peres de Lama predložio je da se rasprava usredotoči na pojam komunal, odnosno da se Muzil tretira kao zajedničko dobro, a ne kao javno ili privatno vlasništvo. Upravo je u kontekstu globalne krize tržišta pojam komunalna ponovno postao interesantan, a Muzil bi se mogao razviti u specijalnu komunalnu zonu u kojoj bi lokalno stanovništvo privredivalo proizvodnjom kojom se trenutno bavi. Da bi se omogućio razvoj takve zone, bečki profesor Peter Fattinger i Dustin Tusnovics te francuska grupa Exyzt predložili su jednostavne intervencije koje bi s jedne strane pripomogle razvoju komunalnih aktivnosti, a s druge prisvojile te iste površine prije nego to učine krupne privatne investicije. Za period prisvajanja predloženo je da se od službenih vlasti zahtijeva petogodišnji moratorij u kojem bi lokalne inicijative imale dovoljno vremena da u praksi provedu svoje namjere.

Zaključak diskusije uslijedio je nakon što su različite grupe preuzele inicijativu za pojedinim radom na Muzilu. Tako je venecijanska grupa Salottobuono, koja je sudjelovala i na radionici Katarina 2006. godine, preuzela rad na katalogu i analizi ekskluzivnih zona koje već postoje na zapadnoj obali Istre. Namjera tog rada je pokazati negativne efekte koje takve ekskluzivne zone uzrokuju u okolišu. Madridska grupa Observatorio Metropolitano preuzela je rad na razvoju niza pravila za korištenje komunalna koji bi se testirao na Muzilu, a profesori s arhitektonskih fakulteta iz Seville, Madrida, Trsta, Beča i Zagreba obećali su da će posvetiti jedan semestar rada sa svojim studentima razvoju projekata za Muzil koji bi mogli konkurirati sadašnjoj ideji izgradnje golf igrališta.

Međunarodna mreža arhitekata koja se okupila u Puli nastaviti će zajednički rad na dva načina: izgradnjom i interveniranjem u napuštenim vojnim područjima te primjenom zajedničke deklaracije na lokaciji Muzila da bi na taj način testirali mogućnost planiranja ovog poluotoka kao dijela kreativno-komunalnog grada. Nadajmo se da će se ova dva načina prožeti i stvoriti bolji grad.

nih ljudi i njihove volje, interesa, znanja... Pula je, mogu reći, sretna što ih ima.

Mirna Udovčić, studentica 2. godine arh. iz Zagreba:

Ovo je ljeto bilo napokon malo drukčije od prošlih šest ljeta kada sam se samo kupala, ostatak vremena tapijala dok su me grizili komarci. Na Muzilu sam spojila ugodno s korisnim, malo skakala i mjerila, više pila kave i družila se sa super ljudima. To je ljeto! Kada bi ubuduće ljudima koji bi dolazili na Muzil bilo dobro kao što je bilo meni!

Aleksandar Čelović, student 2. godine arh. iz Pule:

U cijelu priču sam se uključio prije svega jer se radi o mom gradu, što je u jednu ruku predstavljalo i dužnost. Uz to vidio sam priliku za upoznavanje novih ljudi iz područja koje studiram i za novo iskustvo. Drago mi je što sam proveo djelić ljeta na Muzilu i dao malen doprinos akciji. Nadam se da će trud svih koji su sudjelovali te studenata koji će priču nastaviti uroditi plodom jednog dana što se tiče prenamjene Muzila.

Luka Tomić, student 2. godine arh. iz Pule:

Budući da sam iz Pule i ništa pametno ne radim ljeti, činilo mi se zgodno da pomognem svojim pulskim kolegama.

Muzil ima vrlo vrijedne šume

Oдавно je promijenjen negativan stav prema šumi - onaj pradavni da u šumi žive različita strašna stvorenja do onog malo manje starog da šume treba krčiti u korist poljoprivrede jer ona nas, proždrljive ljude, ipak hrani. No, šuma nas također hrani, čak nam i piti daje, stoga je danas posve normalno i opće-prihvaćeno mišljenje da se bez šuma ne može.

Urbane i priurbane šume dobivaju sve više na značaju jer im je čovjek napokon otkrio vrijednosti. Budući da će u daljnjem tekstu biti riječi o Muzilu, koji slobodno možemo zvati i zelenim poluotokom, usredotočit ćemo se upravo na (pri)urbane šume, što muzilske šume zasigurno jesu. One zajedno sa štinjanskim šumama čine vrlo vrijedan zeleni štiti. Ponekad je percepcija javnosti o pojmu šume kriva jer se šumom smatra nešto visoko, debelo, gusto... Međutim, osim možda Motovunske šume, ponekih na Čičariji i ponekih borovih šuma, takvih u Istri nema. Nije pravilno razlikovati «prave» od «nepravih» šuma jer one ne postoje. Šuma je šuma, a šumarstvo se kroz protekla dva i po stoljeća potrudilo definirati mnoštvo parametara koji stručno i detaljno opisuju šumu. Možda ponekog zelenilo Muzila neće asociirati na šumu, no uvjeravam svakoga da se radi o vrlo vrijednim šumama.

U modernim vremenima zagađenosti i grubih ljudskih ataka na prirodu postalo je jasno da šuma pruža mnogo koristi te da ne proizvodi samo jedinstveni materijal - drvo. Uveden je pojam općekorisne funkcije šuma. Tim se funkcijama šumarska struka sve više bavi i njih u većoj ili manjoj mjeri ispunjava svaka šuma, pa tako i ona na Muzilu. Općekorisne funkcije šuma nabrojane su u trećem članku Zakona o šumama ovim redom: zaštita tla od erozije vodom i vjetrom; uravnoteženje vodnih odnosa u krajobrazu te sprečavanje bujica i visokih vodnih valova; pročišćavanje voda procjeđivanjem kroz šumsko tlo te opskrba podzemnih tokova i izvorišta pitkom vodom; povoljni utjecaj na klimu i poljodjelsku djelatnost; pročišćavanje onečišćenog zraka; utjecaj na ljepotu krajobrazu; stvaranje povoljnih uvjeta za ljudsko zdravlje; osiguranje prostora za odmor i rekreaciju; uvjetovanje razvoja ekološkog, lovnog i seoskog turizma; očuvanje genofonda šumskog drveća i ostalih vrsta šumske biocenoze; očuvanje biološke raznolikosti genofonda, vrsta, ekosustava i krajobrazu; održavanje opće i posebne zaštite prirode šumovitog krajobrazu; ublažavanje učinka «staklenika atmosfere» vezivanjem ugljika te obogaćivanje okoliša kisikom; opća zaštita

Zašto šuma

- zaštita tla od erozije vodom i vjetrom
- pročišćavanje voda procjeđivanjem kroz šumsko tlo te opskrba podzemnih tokova i izvorišta pitkom vodom
- povoljni utjecaj na klimu i poljodjelsku djelatnost
- pročišćavanje onečišćenog zraka
- utjecaj na ljepotu krajobrazu
- stvaranje povoljnih uvjeta za ljudsko zdravlje
- osiguranje prostora za odmor i rekreaciju
- očuvanje genofonda šumskog drveća i ostalih vrsta šumske biocenoze
- ublažavanje učinka «staklenika atmosfere» vezivanjem ugljika te obogaćivanje okoliša kisikom
- opća zaštita i unapređivanje čovjekova okoliša postojanjem šumskih ekosustava kao biološkog kapitala velike vrijednosti...

Uništavanje vegetacije u bilo koje svrhe, pa bilo ono i u svrhu izgradnje minimalno 85 hektara prostranog golf igrališta, bio bi sulud čin nasilja!

ta i unapređivanje čovjekova okoliša postojanjem šumskih ekosustava kao biološkog kapitala velike vrijednosti; značenje u obrani zemlje i razvoju lokalnih zajednica.

Sada je već jasnije o čemu je riječ, a koje to općekorisne funkcije ispunjavaju šume Muzila, može, ovog trenutka već informiraniji, čitatelj sam odrediti. Mnogima će sljedeća činjenica biti novost - pravne osobe koje u Hrvatskoj obavljaju gospodarsku djelatnost dužne su po Zakonu o šumama plaćati naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u iznosu od 0,07 posto od ukupnog prihoda.

Sada kada smo konstatirali da na Muzilu postoje vrijedne šume, preostaje još samo otkriti koje su to. Najznačajnija šumska zajednica priobalnog područja je zajednica crnike s crnim jasenom. Vrste koje uz crniku i crni jase čine ovu zajednicu jesu medunac, bijeli grab, planika, lovor, zelenika, mirta, drača, kozokrvina, tetivika, šparožina, veprina, ciklama. Područja gdje crnika prirodno uspijeva, u povijesti i danas, bila su gusto naseljena. Lako je zaključiti da je zbog toga čovjek svojim djelatnostima konstantno ugrožavao crniku. To što je danas ostalo od te vrste, odnosno šumske zajednice, u pravom su smislu samo ostaci ondašnjih šuma. I to ne bilo kakvi, već degradirani ostaci. Pritisak na te šume prisutan je i danas (izgradnja, opterećenost posjetiteljima, požari...). Zbog navedenih povijesnih okolnosti danas govorimo samo o degradacijskim oblicima spomenute šumske zajednice - makiji, garigu i kamenjari. Panjače crnike ili sastojine izrasle iz panja nakon sječe nalazimo često, no sjemenjače vrlo rijetko. U makiji nije izražena slojevitost, sve su vrste u grmolikom obliku. Makija se razlikuje od visoke šume po izgledu i strukturi, ali ne po sastavu. Garizi su mnogo rjeđi od makija, rastrgani su, često bez tla te promijenjenog sastava, ostale su samo rezistentnije vrste. Krajnji degradacijski stadij jesu kamenjare. One nisu suvislo obrasle, preostale su

samo najotpornije vrste. Općenito, degradacija u ovoj šumskoj zajednici napreduje vrlo brzo zbog plitkog tla.

S obzirom na ljepotu crnike, bitna je njezina uloga i u urbanom šumarstvu. Gotovo da nema mjesta u Istri uz more u kojem crnika nije iskorištena kao hortikulturni element. Često je susrećemo na rivama, u parkovima, u alejama uz prometnice te u brojnim turističkim naseljima gdje služi između ostalog kao «tvornica» hladovine. Dobro je da se koristi u tako velikoj mjeri jer je upravo ona tipični predstavnik ovog dijela Mediterana, a ne palme koje su toliko favorizirane. Dakle, na Muzilu ćemo naći panjače crnike, mjestimično vrlo dobre kvalitete, naći ćemo makije, garige i kamenjare. Oko objekata ima soliternih stabala crnike. Ima i vrlo lijepih primjeraka, ali ima nažalost i podosta onih koji su izjedeni aktivnostima kukaca.

Jedna se vrsta drveća na Muzilu pojavljuje u većoj mjeri, čemu je kumovao čovjek, što će reći da nije od prirode ovdje. Riječ je o alepskom boru. Od prirode raste u sjevernoj Africi i u Europi od jugoistočne Španjolske preko južne Francuske, Italije i Hrvatske do Grčke, Izraela i Jordana. U Hrvatskoj prirodno raste na dalmatinskom otočju južnije od Šibenika te uz obalu južnije od Splita. No, alepski se bor uzgaja u kulturama, parkovima, nasadi- ma duž cijele priobalne Hrvatske, pa tako i u Istri. Razlog tako čestoj pojavi ove vrste bora je činjenica da je alepski bor tipična pionirska vrsta, što znači da je malih ekoloških zahtjeva (nije «razmažen», za rast mu je dovoljna sačica nekvalitetne zemlje), bujnih bioloških svojstava (obilan rast, obilan urod, lagano sjeme...) i da ga karakterizira dinamička snaga (snažno konkurrira drugim vrstama, brzo osvaja staništa, lako se prilagođava prilikama staništa). Nadalje, alepski je bor halofit što znači da vrlo dobro podnosi posolicu (sol koju vjetar nanosi s morske površine). Ta mu karakteristika omogućava da raste uz samo more.

Stoga, alepski je bor - zbog svog svojstva da raste gotovo iz golog kamena i zbog otpornosti na posolicu - idealni proizvođač hladovine i ugodnog ambijenta uz голу morsk obalu. Druge stablaste vrste neće rasti na tako ekstremnim staništima, a one malobrojne koje bi mogle rasti u takvim uvjetima neće zasigurno tako raskošno i brzo izrasti. Alepski je bor sađen i prije značajnijeg razvoja turizma u našim krajevima, upravo zato da se ozelene gole i kamene površine u i oko gradova (primjerice, popularni Lungomare je početkom prošlog stoljeća bio potpuno gol). Koliko je alepski bor pionirska vrsta, govori činjenica da se vrlo lagano spontano širi iz prvotno umjetno pošumljenih površina, pa čak i nakon požara. Širenje je ponekad i preagresivno jer u izvjesnim slučajevima potiskuje druge domaće vrste, pa se za njega može reći da je dobar sluga, ali loš gospodar. Iz ovih je informacija jasno odakle alepski bor na Muzilu i zašto u tolikoj mjeri.

Uz prije spomenute prirodne šume crnike te alepskog bora kao unesene vrste treba još spomenuti da su okoliši zgrada na Muzilu uređeni stablastim i grmastim vrstama. Najčešće vrste su crnika, ladanja, čempres, alepski bor, cedar, jela, oleandar, suručica. Nažalost, odsustvo ljudske ruke rezultiralo je smjenom lijepog i uređenog urbanog okoliša onim neurednim i «podivljanim». Za ljudsku ruku bilo bi posla i u onom minimalnom, sanitarnom uređenju šuma. Posao bi se sastojao u uklanjanju svih vjetroizvala, vjetrolomova i ostalih sušaca, prvenstveno alepskog bora. Dobro bi došla i sanacija požarišta. Osim što požarište i ostali sušci vizualno nagrđuju područje, predstavljaju i potencijalna žarišta za razvoj štetnih kukaca.

Zaključak vezan za šume i ostalo zelenilo na Muzilu govori da se radi o izuzetno vrijednoj lokaciji u kojoj vegetacija uz reljef i položaj igra glavnu ulogu. Oplemenjivanjem i održavanjem zelenila oko objekata i provođenjem spomenutih osnovnih radnji u šumi Muzila poluotok bi zablistao u punom sjaju.

Uništavanje vegetacije u bilo koje svrhe, pa bilo ono i u svrhu izgradnje 85 hektara prostranog golf igrališta, bio bi sulud čin nasilja!

Christian Gallo,
dipl. ing. šumarstva

ANTONIO ANGELO CARIA, HOTEL RIVIERA, TERASA 13. LIPNJA 2009.

Na Muzilu sam bio u vojsci 1940.!

Dejan Štifić

- Opišite nam svoje djetinjstvo i odrastanje na Sardiniji.

- Otac mi je bio pastir, to su bile teške godine pa je 1926. emigrirao u Argentinu kad ja nisam imao niti četiri godine. Moj mlađi brat je imao tek devet mjeseci, a starija sestra tri godine više od mene, no naša je brižna i vrijedna majka, iako sama, uvijek vodila računa da nam ništa ne fali. Otac se zaposlio u argentinskim željeznicama i slao je 120 lira mjesečno, što je bilo pravo malo bogatstvo, a kroz godine iznos je bio sve veći tako da smo dostigli stihove poznate pjesme „se potessi avere mille lire al mese“ pa se može reći da smo imali vrlo mirno djetinjstvo.

- Je li vam se otac uskoro vratio?

- Ne, nije, krajem tridesetih nam je rekao da prodamo imanje, kuću i tri maslinika, i da dođemo kod njega, ali tad je Njemačka napala Poljsku, prestale su transatlantske veze i očeve novčane pošiljke.

- Kako je tih godina bilo u Italiji, točnije na Sardiniji?

- Moram reći da smo tad na selu bili prilično odsječeni, nismo gotovo ništa znali, novine nisu stizale, radio još nije bio toliko proširen, no za vrijeme rata u Abesiniji fašistički stožer nam je poslao jedan radio koji smo svi slušali s prozora gradske palače i tako smo pomoću zemljopisne karte pratili osvajanja Impera.

- Kako je lokalno stanovništvo doživljavalo tadašnju političku scenu?

- O politici se uopće nije razgovaralo! Ali ja sam povremeno, kad bi mi mama dala nešto novca, kupovao novine fašističke partije, Giornale d'Italia, tada jedine novine u Italiji, te sam tako mogao pratiti zbivanja koja su prethodila Drugom svjetskom ratu, Hitlerova osvajanja, Mussolinijevu želju da se priključi ratnim uspjesima...

- Ali i Vi ste se ubrzo pridružili vojnim snagama.

- Da, 1940. sam ušao u mornaricu, rat je već bio u punom jeku, može se reći da sam išao riskirati život za komad kruha, i tad sam stigao u Pulu: po dolasku su nas smjestili u skladišta mornarice, a kasnije u scuole creme, ogromnu i lijepu kasarnu za 1.200 „probranih novaka topnika“ (cannonieri puntatori scelti).

- Gdje je bila ta škola?

- Tamo gdje je sad arsenal. Ispred je bio jedan campaccio (polje, igralište, pogrđan naziv): za kaznu bi nam bili zadali pet krugova oko campaccia, što uopće nije bilo tako lako jer je bio jako velik, možda čak jedan hektar!

U školi smo imali predavanja o teoriji artiljerije i balistici, zatim je jednog dana došao oficir kraljevske mornarice i najavio nam specijalistički okulistički pregled radi biranja kandidata za zanimanje stereotelemetrista, no govorilo se da stereotelemetristi vrlo rano gube vid pa su mnogi lagali na testovima da bi se izvukli. Ispitivač je bio također sa Sardinije i odmah me otkrio u laži te mi se obratio na domaćem dijalektu i ja sam se tako opustio: u nastavku testa uspostavilo se da imam odličan vid, izabran sam za stereotelemetrista i sljedeća je postaja bila utvrda Mocenigo (Marija Luiza)!

- Gdje ste tada boravili, gdje je bila kasarna?

- Unutar utvrde! Ipak, kad smo nedavno bili tamo, nisam mogao prepoznati mnoge stvari, tad nije bilo većine tih pregrada i rešetki. Onda su zidine bile debele do tri metra, svjetlo je ulazilo u prostorije kroz male otvore koji su se širili prema vani, svaki je prostor imao jedan prozor, a danas su na otvorima

rešetke, sve izgleda kao jedan hodnik i ništa se ne razumije! Nisam mogao raspoznati niti učionicu i zatvore, ali sam vidio ondašnju kuhinju, blagovaonicu i ulazni hodnik u kojem sam dobio šaku u nos jer sam uzimao kruh, tzv. brunose (štruce su bile brune, tamne), iz vreće dok su ga još unosili u tvrđavu s ostalim zalihama. Uvijek gladni vojnici često su „napadali“ pošiljku hrane (smije se).

- Koliko vas je bilo u tvrđavi?

- Bilo je 100 učenika stereotelemetrista i 50 učenika telemetrista, ali u njoj su spavali i neki vanjski novaci, kao npr. artiljerici iz scuole creme.

- A na cijelom Muzilu?

- E to ne znam jer nismo imali mogućnosti obilaziti poluotok, mi smo pretežno bili u Val di Figo (Uvala Smokvica), nije bilo vremena, stalno smo bili zauzeti radnim zadacima: ujutro smo imali predavanja i vježbe. Koristili smo objektiv od 1.50 Zeiss, a s tvrđave smo imali za referentnu točku svjetionik punte Peneda, 3.600 m, zatim se prelazilo na objektiv „tre metri – San Giorgio“ kojim se mjerilo do zvonika u Vodnjaju, 10.600 m. Zadnji aparat za vježbanje bio je „cinque metri – Galileo“, iz radionice Galileo u Firenci, i najudaljenija točka koju smo mjerili bio je

Javna kuća za 35.000 vojnika!

Želio bih vam reći jedan vrlo važan detalj iz vremena kad sam boravio u Puli (jesen 1940. – zima 1941/42.), o seksualnom životu stanovnika i 35.000 vojnika Pule! Radi se o casa di tolleranza, javnoj kući. Vrlo različita od ostalih, zapravo je bila jedinstvena u cijeloj Kraljevini Italiji. Nije imala čekaonice, a niti zasebne prostorije za one mušterije koje su htjele ostati anonimne. Na ulazu je bio čvrsti čelični portun koji je trebao zaustavljati navalu mladih koji su dolazili u poslijepodnevnim satima. Jutro je bilo rezervirano za stanovnike Pule. Ne sjećam se točne lokacije, ali negdje iza Arene bio je i jedan veliki vrtuljak, uglavnom za mornare, te se iz gramofona beskonačno puštala jedna jedina pjesma „quell'uccellin che vien dal mare, che viene a dire, che viene a fare...“ . Još dalje je bila borova šuma i tamo su mnoge „signorine“ čekale nas mornare da bismo vodili ljubav.

Amerikanci štili Tita od Rusa

Kad sam zadnji put bio u Puli, vidio sam da je Fažanski kanal opet otvoren za plovidbu. Primijetio sam i da nema više onih fregata koje su kružile oko otočja Brijuni te branile pristup bilo kojem plovilu. Prijatelj mi je čak kasnije ispričao da su aparature za podvodno osluškivanje, sonari, koje su tajno instalirali i kontrolirali Amerikanci, rastavljene i odnesene s lokacije. Sonare se koristilo zbog Titovog straha od ruskog atentata te se može reći da su američke i talijanske tajne službe sudjelovale u zaštiti njegovog života.

zvonik u Svetvinčentu, 18.500 m! Odlazilo se vježbati i na more te smo učili mjeriti udaljenosti s mora, znači u pokretu, prema kopnu. Došao sam u vojsku s dovršenim tek petim razredom osnovne škole, ali optika koju sam izučio u vojsci na vrhunskoj je razini.

Nakon ručka smo odmah prali suđe i onda smo imali pauzu od sat vremena...

- Je li bilo Istrijana među polaznicima ili ste svi bili Talijani?

- Ne, bilo nas je iz raznih krajeva Italije, ali iz Pule ili Trsta nije bilo nikog. Kad sam bio još u scuole creme, bio je i jedan momak iz Trsta koji je stalno psovao, zvao se Castelli: svaka druga mu je bila „dio porco... dio porco...“

- Jeste li imali izlaske u grad, u Pulu?

- Da, jesmo, svaku drugu večer smo izlazili, jednu večer se učilo, a drugu izlazilo. Pješke bismo se spuštali u grad jer još nije bilo ni buseva ni ničeg drugog: Pula je tad bila predivna, činila mi se razvijena za ondašnje prilike, iako mala, bilo je 27.000 stanovnika, a vojnika čak 35.000!!! Samo scuole creme pohađalo je 10.000 novaka raznih rodova i specijalizacija.

- Kakvi su bili stanovnici Pule? Koja vam je bila omiljena oštarija?

- Vrlo prijatni i susretljivi, nikad nije bilo problema. Ipak, nije bilo dovoljno vremena za velika prijateljstva, dolazilo se pješke u grad, u kino, dok bi završio film i dopust bi skoro bio pri kraju: tad je postojao samo Cineteatro Ciscutti, tamo smo gledali „Trio Lescano“... Za večeru u tvrđavi Mocenigo već je bilo kasno pa bismo na ulici kupili castagnaccio, pecivo od kestenovog brašna, i čašu mlijeka. Nažalost, imena oštarija se ne sjećam.

- Može mali skok u vremenu, ispričajte nam o danima završetka Drugog svjetskog rata.

- Nakon što je porinut brod Sibilla u Trstu, doplovili smo u Pulu na još mjesec dana vježbe na novom brodu, nakon čega smo nastavili prema Bariju, a na dan završetka rata bili smo u Zaljevu Manfredonije u potrazi za podmornicama, no nismo naišli niti na jednu. Ipak, stalno smo bili na oprezu dok jedan radiovezist nije izletio iz kabine i počeo trčati gore dolje po palubi vičući da je gotov rat! Bili smo shrvani, shvatili smo da smo poraženi...

Ipak, čekao nas je zadnji zadatak: trebali smo kod Otranta presrest trajekt „Istra“ koji smo zatim otpratili do Brindisija. Novaci su mislili da se sutradan vraćaju kući, no još je trebalo izbaciti Nijemce iz kuće...

U Brindisiju sam čak prisustvovao dolasku obitelji Savoia! Ujutro 10. rujna, nakon ulaska u luku, pristala je kraj nas korveta Bai-onetta s visoko uzdignutim kraljevskim oznakama. Na palubi je bilo mnoštvo ljudi u civilu, jedan čovjek je bio izrazito viši od ostalih, spilungone, to je bio princ Umberto, uz kojeg su naravno bili kraljica, kralj, admiral Badoglio i vrhovni zapovjednik general D'Ambrosio.

- Nakon rata, kako ste živjeli?

- Ubrzo sam se razbolio, zato sam dobio vojnu penziju, ali ipak sam se odlučio zaposliti opet u mornarici, kao civil.

- Jeste li se kad vraćali u Pulu? Što osjećate ovdje?

- Da, vraćao sam se više puta, i početkom osamdesetih, malo nakon Titove smrti. Čini mi se da se Pula proširila, jako je zelena. Odlično je da vi Hrvati toliko volite zelenilo. U moje doba ovdje je svugdje bio kamenjar. Mi imamo zelenu Umbriju, a vi imate zelenu Istru! Sve se jako promijenilo, teško mi je išta prepoznati.

Razgovarao Marko Perčić

Znam da će zvučati neskromno, ali svoj nevoljeni studij diplomirao sam u veljači 1957-e u gotovo rekordnom roku. Kao da sam ga se želio što prije otarasiti. I što sad - pitao sam se. Uto mi iz Solina stiže telegram, kako me tamo čeka poziv u vojsku. Iako me je vojska privlačila još manje od prava, taj sam poziv dočekao s određenim zadovoljstvom. Želio sam, naime, prekinuti s kavanskim životom i, ne znajući zašto, izložiti se fizičkim naporima. Pozvan sam u Jugoslavensku ratnu mornaricu. Pod utjecajem mladenačke literature, Julesa Vernea, Jacka Londona i si. / Conrada i Melvillea dotad nisam bio čitao/, kao dječak sanjario sam o životu na moru. U pozivu je stajalo da se moram određenog dana i sata pojaviti u splitskoj luci, sa sivomaslinasto obojenim drvenim koferom, točno određenih dimenzija.

Bila je zima, početak 1957-e. Krenuli smo navečer, po južini i valovitu moru. Kažem krenuli /u množini/, jer kad sam stupio u utrobu broda, ona je bila prepuna regruta iz južnih krajeva tadašnje države, koji su poput mene bili pozvani odslužiti vojni rok u Puli. U tom zatvorenom, tjeskobnom prostoru osjećao se neopisiv smrad bljuvotina mladića koji su po starim navadama u svojim zavičajima, obiljem jela i pića proslavili odlazak u vojsku, a sad su kao i ja teško podnosili nemirno more. Začudo, na brodu nije bilo nikakvih oficira, podoficira, nikakvih zapovijedi. Svatko je bio sam, prepušten sebi. Kad je brod izašao iz splitske luke, ljuljanje, valjanje i poniranje višestruko se uvećalo. Kao u Chaplinovim kratkim filmovima, regrutski koferi, svi drveni, iste boje, istih dimenzija, odjednom su poludjeli. Po onečišćenom podu počeli su mahnjito juriti. I klizeći s jedne na drugu stranu broda nerijetko su bučno udarali o njegove bokove.

Jedva se nekako dokopavši svojega kofera, pobjegao sam iz tog meteža na posve pustu palubu. Vani je sada divljala jugovina, toliko jaka da sam jedva uspio doteturati do kapetanskog mosta i pod njim se donekle zakloniti od siline vjetera. Tu, na otvorenom, osjetio sam kako mi mučnina pomalo popušta i usnuo.

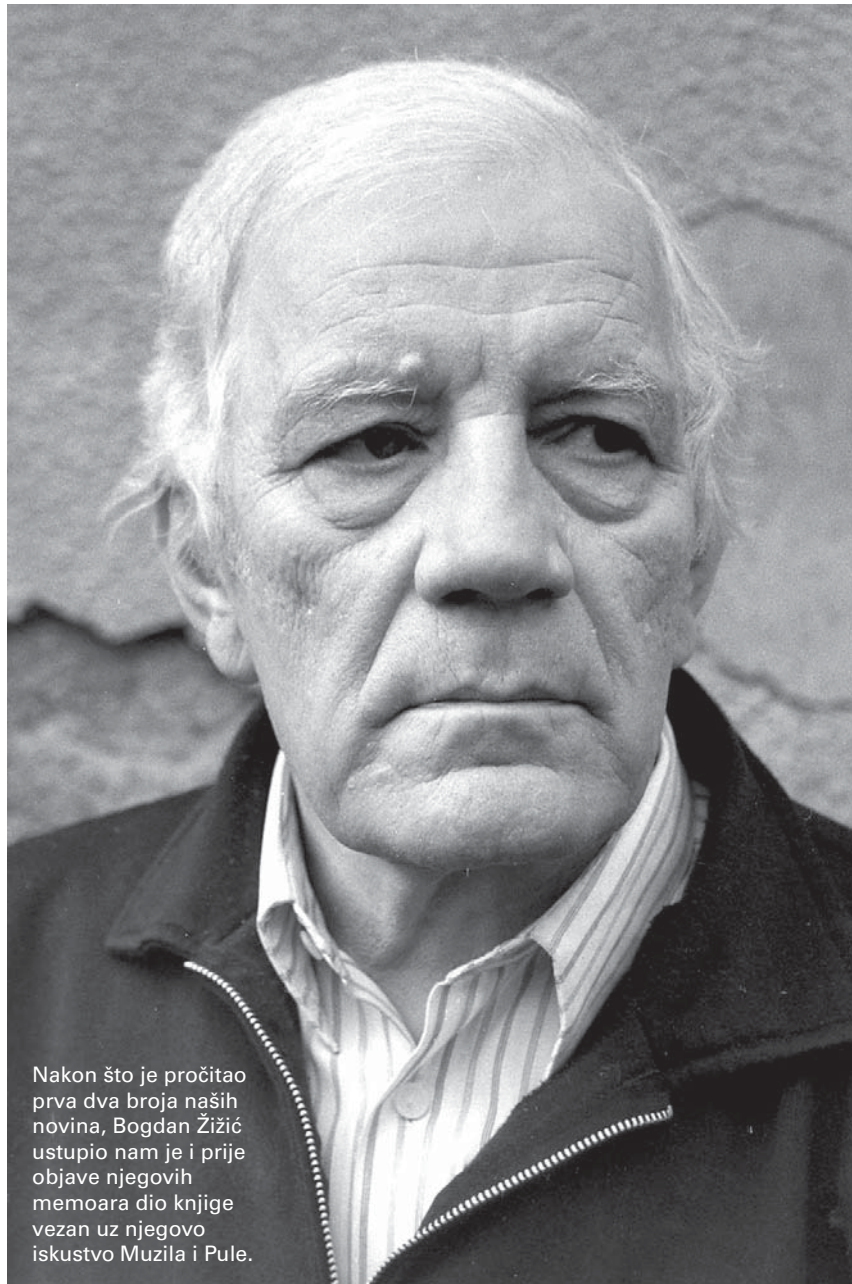
Pula I

Kad sam se probudio, brod je upravo uplovljavao u pulski porat. More se posve primirilo i većina ročnika muvala se po palubi. S desne mahao nam je anđeo s prugaste crkve Gospe od Mora, s triforama i kvadriforama pri vrhu. Zatim su nam dolazile ususret dizalice Uljanika, a u dubini zaljeva vidio se amfiteatar, zvana popularno Arena, Nazorov Divić-grad, u kojemu sam ponešto znao. Čim smo pristali pred dugačkom austrougarskom neoklasicističkom zgradom, sa šest pročelnih stupova pod golemim arhitravom /zgrada nekadašnjeg Admiraliteta/, dočekale su nas glasne komande i počelo je postrojavanje. Zatim smo u neurednoj koloni povedeni do jedne ogromne kasarne, oronule zgradurine na brijegu. Očigledno se i tu radilo o zgradi iz doba austrougarskog carstva. Tu je obavljen nekav raspored i sad sam se našao u jednoj manjoj, jednako neurednoj koloni. /Razvodnici su odmah na čelo postrojbe postavili najviše regrute. Ti dvometraši, koji su začas postali predmetom izrugivanja i gađanja kamenčićima, danas bi mahom bili uvažene košarkaške zvijezde/. Krenuli smo u smjeru zapada, ali nitko nam nije rekao kamo zapravo idemo. Navodno je i to bila vrlo važna vojna tajna!

Do Muzila

Nakon izlaska iz grada, stupamo asfaltiranom cestom kraj dugačkog zida, iza

FILMSKI REDATELJ BOGDAN ŽIŽIĆ: SJEĆANJA NA MUZIL I Tajna pokopanih njemačkih

Nakon što je pročitao prva dva broja naših novina, Bogdan Žižić ustupio nam je i prije objave njegovih memoara dio knjige vezan uz njegovo iskustvo Muzila i Pule.

kojeg se vide visoki tamni čempresi. /Ja, mornarički novak, tek ću nakon nekoliko mjeseci otkriti iza tog zida napušteno mornarsko groblje, s epitafima na nizu različitih jezika/. Prolazimo zatim uz lijevu, vanjsku obalu, gdje se kroz gusto borovje nazire posve razoreno gradsko kupalište. Iz betonskih gromada strše uvis zahrđale željezne šipke. Stotinjak metara dalje još je jedno kupalište. Lijepa, posve neoštećena građevina, s dugačkim nizom zeleno obojenih kabina i s terasom na kat za sunčanje. Kasnije ću doznati nazive tih kupališta: Val-kane /Pasja uvala?/ i Stoja.

Udaljivši se potom od obale, zašli smo u gustu makiju, kroz koju je vodio neasfaltiran, bijeli put. Uskoro se pred nama ukazala crveno-bijela rampa sa stražarskom kućicom: ulaz u kompleks Mornaričkog artiljerijskog školskog centra na poluotoku Muzilu. Vidimo vojne zgrade na kamenitu brijegu, s triju strana okruženom morem. I jednu od utvrda, kakve su u doba austrougarske vladavine bile izgrađene uz zapadnu obalu, radi zaštite glavne ratne luke Monarhije od mogućeg napada s mora. Te su se utvrde doimale moćno.

/Kasnije ću saznati da iz tih utvrda, jednako kao ni s gradskog Kaštela, nikada nije ispaljen niti jedan plotun na protivničko brodovlje/. S desne strane brijega nazirao se ulaz u duboki zaljev pulske luke, po sredini se vidjelo brijunsko otočje, a lijevo, prema jugu prostiralo se tzv. debelo more. Dolje na samoj obali, usmjereni cijevima prema moru, na cementnim su platforma-

ma čamili veliki topovi obalne artiljerije. Nije bilo teško dokučiti da smo stigli na svoje krajnje odredište.

Barake

Uz forticu se nalazila ogromna dvokatna kasarna, a nešto podalje nizale su se zeleno obojene drvene barake. Pred svakom od njih, na otvorenom, bila su dugačka cementna korita s nizom slavina. Iz nekih je kapala voda. Barake su se sastojale od velikih vojničkih spavaonica sa željeznim krevetima na kat te malih deseterarskih kancelarija. Početkom 1957-e zima je bila osobito oštra, a drveni zidovi tih baraka toliko rasušeni da se između pojedinih dasaka mogla lijepo gledati beskrajna morska pučina. A kad bi nasniježilo, a i to bi se znalo dogoditi, kroz te pukotine u zidu barake na naše krevete dolijetale su razigrane pahuljice snijega.

Treba li uopće reći da u barakama nije bilo nikakvog grijanja. Spavali smo na slamaricama, u čiju smo se slamu noću potajno ukopavali da bismo se bar malo ugrijali. Ujutro pak, nakon ustajanja, bridovi slamarice morali su biti ravni i oštri. "Kao britva!", običavao je reći naš sobni desetar, o kojemu će još biti govora.

Bajo

Odmah po dolasku svi smo bili podvrgnuti neizbježnom postupku raskuživanja. Bila je veljača. Stajali smo u koloni po jedan na otvorenom i potpuno goli cvokotali od

hladnoće. Više ili manje posramljeni, šakama smo prikrivali svoje genitalije, čekajući da nam sanitetlije, s golemim špricama u rukama, DDT prahom /čija je upotreba, kako negdje već rekoh, danas najstrože zabranjena/ obilno zapraše sve intimnije dijelove tijela. Nakon toga, dobili smo bakan-dže, cipeletine od debele i tvrde svinjske kože, te tamnomodre zimske mornaričke uniforme. A kad smo se poslije raskuživanja i oblačenja ponovno postrojili, plečati Crnogorac, stariji vodnik prve klase Bajo Simović uzviknuo je: Čestitam! Odsad ste pravi Titovi mornari!

Bajo Simović! Simpatična vojničina, is-pala izravno iz Hašekova šinjela. Kao pravom aktivnom podoficiru, njemu je bilo najvažnije da se vojska strogo pridržava odredaba famoznog vojnog Pravilnika. Kod toga, svrha tih odredaba nimalo ga nije zanimala. Na primjer, svaki je mornar po Pravilniku morao imati četkicu za pranje zubi. Stariji vodnik prve klase Bajo Simović to je kontrolirao tako što bi iznenada banuo u baraku i uzviknuvši Četkice na pre-gled! zatražio od svakog regruta da pokaže svoju četkicu. I kad bi netko od zatečenih bez četkice, nastojeći se nekako opravdati, rekao da ni oni koji imaju četkice svejedno ne peru zube, vodnik Bajo bi zagrmio: Ne tiče me se hoćeš li prati zube ili nećeš! Uostalom, ne perem ih ni ja, ali četkicu ima da imaš!... Sjutra na raport!, dodao bi i otišao.

Znao bi se vodnik Bajo pojaviti u baraci i noću. Prikrao bi se i uzviknuo: Noge na pre-gled!, istodobno upalivši sumornu sobnu rasvjetu. Na takvu zapovijed mornari su bili dužni izbaciti gola stopala preko ruba željezne postelje. Bajo, stariji vodnik prve klase, krenuo bi od jednog do drugog para nogu i svaki bi pomirisao. Ako bi mu se učinilo da su nečije noge neoprane, taj bi na njegovu komandu morao smjesta izletjeti iz toplog kreveta u pulsku zimsku noć i oprati noge u ledenom koritu pred barakom. /To ti je čeličenje, brajko!/ Usput, regrutima je bilo strogo zabranjeno imati i nositi čarape. Obvezni su bili obojci, tzv. šuferice /Schuh-cipela, Fetzen-krpa/, komadić obična platna u koji se zamatalo stopalo.

Čita

Svakoj pojedinoj baraci bio je pridodan po jedan desetar u aktivnoj vojnoj službi, s dva crvena "čvarka" na rukavu. Našega desetara zvali smo Čita /vjerojatno po simpatičnom majmunu iz filmova o Tarzanu/. Čita je spavao s nama vojnicima u zajedničkoj spavaonici, ali je u dijelu barake, što sam već spomenuo, imao svoju malu kancelariju, u kojoj je uredovao.

Čitu je pratio glas vrhunskog sastavljača pisama, osobito ljubavnih. Preko vikenda, dok su oficiri i podoficiri bili sa svojim obiteljima u gradu, Čita je u svojoj kancelariji primao polupismene vojnike i uz nevelik honorar diktirao im sadržaje pisama njihovim djevojkama ili suprugama. Prethodno bi im postavio poneko pitanje o sklonostima, izgledu, afinitetima i slično izabranica srca njihova. Saznavši za to i shvativši da djevojke i žene širom tadašnje Jugoslavije čitaju Čitina pisma kao ljubavne iskaze svojih mladića ili muževa, postao sam znatiželjan vidjeti neko od njih. Svremenom uspio sam poneke mornare privoljeti da mi ih prije slanja pokažu.

PULU 1957. (1/2)

vojnika na Muzilu

Kad sam ih pročitao, bio sam razočaran. Više sam očekivao od Čite. Uočio sam, naime, da on u tim pismima kao intimne izraze ljubavi ročnicima prodaje uvijek iste, ili gotovo iste, formulacije. Rutina. Ali uskoro sam shvatio da sam Čitu podcijenio: pošiljateljima njegovih pisama najčešće su stizali oduševljeni odgovori!

Ja sam se ponekad pismima javljao svojim roditeljima u Solinu. Obično zato da ih obavijestim da ću stići kući na kratak nagradni dopust. S tih putovanja pamtim dolaske autobusom na mali trg u Raši, na kojemu je, uz izvana zanimljivu crkvu, stajao povelik komad ugljena kao spomenik tamošnje rudarske tradicije. Tu bi me uvijek dočekala B. i pozvala u jednu od onih sumornih serijskih raških rudarskih nastambi /koje su danas, za naše premudre teoretičare arhitekture, velika arhitektonska dostignuća/. Nakon Raše nastavio bih autobusom do Rijeke. Zatim, bijelim brodom s crvenom petokrakom na dimnjaku, do Splita.

U doba kad nije bilo mobitela, a ni do telefona se u muzilskoj žici nije moglo doći, važnost pisama za vojnike nije moguće precijeniti. Meni su najvažnija pisma koja sam primao bila ona s plavim poštanskim markama na kojima je pisalo Republique Francaise, a koja mi je marljivo, gotovo svakog tjedna, upućivala V. iz Pariza. Nakon što je u Zagrebu završila romanistiku, V. je odmah otputovala u Pariz da tamo radeći kao baby sitter usavrši svoj francuski. I da se, naknadno se pokazalo, nikad ne vrati u Jugoslaviju. U tim, beziznimno cenzuriranim pismima, između ostalog, V. mi je svojim vrlo kosim rukopisom detaljno i iscrpno opisivala pariške ulice i bulevare, trgove, zgrade i spomenike. Tako detaljno da sam se, došavši prvi put u Pariz tek petnaestak godina kasnije, kretao tim velikim gradom kao njegov dobar poznavalac.

Kapetan Lazo

Vrijeme je da se vratim iz Pariza u Pulu, na Muzil. Već sam kazao za vodnika Baju, da je zapravo bio simpatična vojničina. Ispod njegova otresita ophođenja osjećalo se da on,

na neki svoj poseban način, ipak voli svoje vojnike. Čak bih za većinu podoficira i nižih oficira, koji su za mojega služenja vojne obveze predano obavljali svoj besmisleni posao, želio i mogao reći da su bili dobronamjerni ljudi. A bilo je svakako i onih o kojima bi se teško moglo kazati nešto dobro.

Među takve je sigurno spadao šef kontraobavještajne službe, takozvanog KOS-a, kapetan prve klase drug Lazo /njegova se prezimena ne sjećam, a sad se pitam jesam li ga uopće i znao?/. Imao je svakako najveću vlast u Centru. Njega, kapetana Laze, bojali su se svi, pa i oficiri po činu njemu formalno nadređeni majori, potpukovnici ili pukovnici, odnosno mornarički kapetani korvete, fregate ili bojnog broda. Vođeci sigurnosnu službu, kapetan Lazo je donosio konačne, neopozive odluke o zatvorskim i drugim kaznama. Usput, bilo mu je povjereno i "moralno-političko vaspitanje", u okviru kojega mu se pripisivala i ideja izgradnje tzv. Arene na Muzilu. Male amfiteatralne scene s gledalištem na otvorenom, nazvane, dakako, po pulskom starorimskom amfiteatru u gradu. O tome će još biti riječi u ovim sjećanjima. /Usput, još ponešto o zapovjednom kadru u vrijeme moga služenja vojnog roka. Baš kao što se danas časnički kadar može podijeliti na one koji su prošli vojne škole prije devedesetih i one koji su svoje vojne činove dobili u ratu početkom devedesetih, tako se i početkom pedesetih godina oficirski kadar dijelio na jedne koji su postali oficirima kroz vojne škole u tzv. staroj Jugoslaviji i druge koji su činove stekli u partizanima. Najkraće kazano: prvi su više znali, a drugi su imali veću vlast. Izgleda da je uvijek tako. Mi, obični vojnici, mornari, jasno smo uočavali te razlike te smo o njima vodili računa./

Bolničar i doktor

Dok su aktivni oficiri, koji su zajedno sa svojim porodicama stanovali u gradu, svako jutro dolazili na Muzil tamnozele-nim vojnim autobusom, aktivni su podoficiri većinom stanovali u kasarni, živeli s vojskom svoj samački život. To je stvaralo

očigledan jaz između ta dva dijela zapovjednog kadra. Inače, aktivni vojni kadar, osobito podoficiri, uz iznimke, žestoko su prezirali rezerviste. Ljutilo ih je što ovi stječu činove uglavnom na temelju prethodnog civilnog obrazovanja, a ne "krvavim terenskim radom", kako su rado o svom poslu govorili.

Osoblje naše ambulante, na primjer, činili su liječnik, rezervni poručnik doktor Mali i bolničar, aktivni stariji vodnik, koji je, rado govoreći uvijek o sebi u trećem licu jednine, sam sebe s ponosom nazivao vodnikom praktičarom. /Usput, govoreći služio se neobičnom poštapalicom: šta ti ga ja znam./ Doktor Mali bio je visok i suh, a vodnik praktičar, čije ime nitko nije znao, bio je nizak rastom i podebeo. Trebalo bi reći da su zajedno podsjećali na glasoviti Cervantesov par? Ali vodnik praktičar, različito od Sancha Panze, nije imao nimalo poštovanja prema doktoru Malom. Štoviše, otvoreno je izražavao svoj prezir spram njega i njegova medicinskog fakulteta. Medicina nije, šta ti ga ja znam, marksizam. Medicina je praksa! To ti kaže vodnik praktičar, ne zaboravi!, običavao je govoriti.

Gripa

S proljećem je stigla i gripa. Bio sam jedna od njenih prvih žrtava. Groznica me je spopala tako žestoko da sam se iz grada, gotovo bauljajući, jedva uspio dovući do ambulante na Muzilu. Doktora Malog, s kojim sam se već bio prilično prijateljio, nije bilo u ambulanti. Bilo je poslijepodne kad je on običavao natjeravati žene po Puli, pa sam pao ravno u šape vodnika praktičara. Vidjevši da imam dosta visoku temperaturu, smjesta mi je dao nekakvu injekciju, navodno za snižavanje vrućice. Čim je injekcija počela djelovati, moja je temperatura nastavila rasti, ali sada rapidno, upravo galopirajuće. Osjetio sam kako postupno padam u buniolo, kroz koje sam ipak - prvi i posljednji put - uspio spaziti sjenku zabrinutosti na licu vodnika praktičara. Nasreću, u ambulantu je iznenada stigao doktor Mali. Vratio se iz grada ranije nego obično i izgledao je nezadovoljno. Najvjerojatnije nije u gradu imao zavodničkog uspjeha. Ne volim se izražavati suviše dramatično, ali možda mi je baš to, što doktor Mali nije u Puli uspio okačiti kakvu radodajku /njegov izraz/, spasilo život. Jer je on, vidjevši koju mi je injekciju dao vodnik praktičar, užasnuti povikao: Idiote! Zar želiš ubiti čovjeka?! Smjesta mi je ubrizgao nekakav drugi lijek, očigledno suprotnog djelovanja, i temperatura mi je ubrzo pala na podnošljivu razinu.

Uskoro je u Centru zavladała prava epidemija te gripe, nazvane azijskom. Oboljelo je više od osamdeset posto sveukupne vojske na Muzilu. Da bi se postigla kakva izolacija, odijeljenost zdravih od bolesnih, stotine nas oboljelih izvučeni smo iz svojih kreveta u barakama i smješteni u hodnike kasarne.

Budući da sam među prvima obolio, među prvima sam i ozdravio. Ali tjeskobna slika uskih i pretrpanih koridora kasarne zauvijek mi se usjekla u pamćenje i podsvijest. Ipak, koliko znam, sve je prošlo bez ijednog smrtnog slučaja. Mladost je izdržala. A bolest, kako je brzo planula, neočekivano je naglo i šuštalala.

Arena

Do zakletve mi regruti bili smo "u žici". To je značilo da nipošto nismo mogli izići iz Centra i nekako se domoći neda-leke Pule. Takav položaj razumljivo rezultira pojačanim frustracijama, a ponekad

i nesrazmjernom agresivnošću. Da bi se tome u nekoj mjeri doskočilo, kapetan je Lazo dogovorio dolazak skupine glumaca pulskog kazališta i njihov nastup u njegovoj "Areni". Pretpostavljam da je i program priredbe bio pomno razrađen u suradnji s njim.

Bio je doista lijep, vedar i topao dan. Nakon propagandno-edukativnog uvoda, najprije je odigrana jedna scena iz "Klupka" Pere Budaka. U njoj prevladava lički seljački leksik, s dosta tzv. masnih izraza. Regrutsko gledateljstvo, koje se u većini apsolutno prvi put susrelo sa scenskom izvedbom, primilo je predstavu ipak pomalo zbunjeno.

Ali nakon glumačkog nastupa jedna od mladih, epizodnih članica ansambla, dosta zamamna izgleda te čak i za današnja shvaćanja poprilično obnažena, možda i mimo dogovorenog programa otpjevala je nekoliko ljubavnih pjesama.

Osjetivši ženski nepogrešivo svu mušku uspaljenost, izazvanu svojom pojavom kod gotovo adolescentskog gledateljstva, koje nekoliko mjeseci nije vidjelo nijednu ženu, ona se na bini ponašala frivolnošću subrete, izazovno i podatno istodobno. Baš kao da nije željela zaostati za nezaboravnom Marilyn Monroe, tada još živom /jedva koju godinu ranije igrala je Marilyn u Puli u filmu "Slapovi Nijagare"/, i njenim vatrenim nastupima pred američkim vojnicima u Koreji. Usred nastalog neviđenog delirija izazvanog nastupom te cure, na improviziranu pozornicu odjednom utrčao drug Lazo. Objavivši smjesta kraj priredbe, doživio je zaslužene, gromoglasne zvijezde.

Te noći nakon priredbe u baraci je vladao neuobičajen nemir. Momci su se prevrtali na svojim slamaricama, očigledno se boreći sa žestokim erotskim snovima.

Tek neposredno pred istekom svoje vojne obveze saznao sam zapanjujuću stvar: kapetan Lazina "Arena" na Muzilu bila je sagrađena točno nad jamom u kojoj je prethodno bio pokopan neutvrđen broj vojnika njemačkog Hitlerjugenda. Bio je svibanj 1945-e. Drugi svjetski rat u Europi gotovo je bio završen, a oni, pretežito golobradi maloljetnici, žrtvovani do posljednjeg kao odstupnica, svojim su posljednjim mogućnostima pružali bezdanan otpor sada već višestruko nadmoćnoj partizanskoj vojsci /koja je, usput kazano, uz velike i pokazalo se uzaludne žrtve, žurila da bi prije Saveznika ušla u Trst/. Muzilski otpor navodno je prestao tek nekoliko dana nakon njemačke kapitulacije i formalnog završetka rata. Leševi njemačkih mladića pokopani su na Muzilu bez ikakva znaka, na dnu jednog prostranog lijevka nastalog eksplozijom velike avionske bombe. Nakon rata na tom istom Muzilu je zasnovan Mornarički centar obalne artiljerije. Spomenuti kapetan Lazo, zadužen za moralno-politički odgoj, ne znajući navodno za navedeno, došao je na "genijalnu" ideju da se spomenuti lijevak zgodno iskoristi za izgradnju male muzilske "Arene" u kojoj će se održavati priredbe za mornare. /Na njegovim padinama doista je bilo moguće, bez prevelika truda, podignuti stepenasto amfiteatralno gledalište./

A kad se potom netko sjetio da nije baš previše primjereno što je pozornica malog teatra izgrađena nad samom jamom u kojoj leže tijela poginulih njemačkih mladića, bilo je prekasno: čitav je objekt već bio dovršen i služio je svrsi. Zatim, nakon što se o svemu tome dosta dugo šutjelo, za nezgodnu stvar, kao i uvijek, ipak se doznalo. I tek koju godinu poslije mojega odlaska iz vojske fatalni je previd navodno ispravljen.

nastavlja se...

Kratka biografija Bogdana Žižića

Filmski i TV scenarist i redatelj. Realizirao je pet dugometražnih igranih filmova i više od stotinu kratkometražnih i srednjemetražnih dokumentarnih filmova, pretežito prema vlastitim scenarijima.

Dobitnik je dviju Velikih zlatnih Arena u Puli, za filmove "Kuća" i "Ne nagingi se van". Nagrađen je na brojnim međunarodnim festivalima, a ove mu je godine uručena nagrada za životno djelo "Vladimir Nazor".

Lukobran - stogodišnji promatrač Pulskog zaljeva

Dejan Štifić

Pogled na Muzil

Pulski je zaljev odavna istican kao privlačno sidrište i sklonište mnogim mitskim i stvarnim bjeguncima, no tek je odlukom Habsburgovaca da je najprikladnije mjesto za luku carskog ratnog brodovlja na istočnom Jadranu upravo Pulski zaljev počelo stoljeće njegove slave. Zbog povećanja područja sigurnog sidrišta austrougarske ratne mornarice početkom prošlog stoljeća na sjevernoj strani poluotoka Muzil i na samom ulazu u Pulski zaljev građen je lukobran. Iz ishodišne točke, s rta Kumpar, proteže se prema sjeveru, odnosno prema rtu Kristo te na taj način sužava prirodni ulaz u zaljev na tek 400-tinjak metara. Iako bi spriječio moguću poplavu arsenala, pulskih ulica i podruma zgrada, glavni razlog izgradnje lukobrana ipak valja pripisati zaštiti ratnog brodovlja, luke i grada od napada neprijatelja s mora.

Unatoč ranijim prijedlozima o zatvaranju ulaza u pulsku luku, gradnja lukobrana počinje tek 1910. godine, a završava neposredno prije početka Prvog svjetskog rata. Prije početka ovog zahtjevnog projekta, koji slovi kao jedan od svojedobno najambicioznijih pothvata na Mediteranu, bilo je neophodno izraditi brojne studije i planirati izgradnju. Također se valjalo logistički pripremiti za rad na prilično nepristupačnom terenu. Da bi se olakšale radne operacije na samom korijenu, odnosno na spoju lukobrana s podnožjem

brda Muzil, u uvali Figo se počinje vaditi kamena građa potrebna za gradnju temelja lukobrana. Zasijecanjem u stijene nastaje platforma s koje će se obavljati glavina opsežnih radova te se istodobno dobiva ogromna količina kamenog materijala i blokova koji će biti srž pulskog lukobrana. Uz nastali kamenolom podno Muzila uvelike se koriste i oni na obližnjim Monumentima i otoku Sv. Jerolim.

Da bi uopće počelo polaganje temelja i da bi se došlo do solidne kamenite podloge, dno je očišćeno od mulja i blata. Dubina mora iznosi 20 metara u dužini od 1.200 metara, koliko je lukobran dug, dok je na samom kraju dubina 36 metara. Temelj lukobrana širok je 80 metara, piramidalno se uzdiže s morskog dna i već na dubini od devet metara ispod svoje površine ima konačnu širinu od sedam metara, u kakvoj ga većina ljudi poznaje. Iako je planirana dužina od 1.200 metara, smatra se da lukobran nije u potpunosti završen zbog izbijanja svjetskog rata tako da je pri kraju ostavljen prolaz od 141 metra radi lakšeg manevra manjih brodova, a 254 metra nadvodnog dijela ostala su nedovršena. Procjenjuje se da su u lukobran ugrađene stotine tisuća kubnih metara kamena i deseci tisuća kubika betona.

Lukobran je postao velika kapija Pule mimo koje se nije moglo. Pulske obalne baterije Kumpar i Val de Figo, odnosno kontrolna postaja i baterija Punta Chri-

sto, štatile su lukobran s juga, odnosno sa sjevera. No, i unatoč brojnim mjerama zaštite sidrišta austrougarskog ratnog brodovlja, 1915. francuska je podmornica Curie prodrla prema Puli, no zahvaljujući protupodmorničkoj barikadi vezanoj za lukobran napad Francuza uspješno je spriječen. Ipak, na dan kraja Prvog svjetskog rata, nakon što je raspušten nadzor ulaza u ratnu luku, preko lukobrana uspijevaju prijeći talijanski podvodni diverzanti te potapaju Viribus Unitis, nekad zapovjedni brod austrougarske ratne mornarice, a tada već glavni bojni brod Države SHS.

Da bi se nadzirao ulaz u Pulski zaljev, za vrijeme Drugog svjetskog rata grade se četiri betonska bunkera, tri na samom lukobranu, a jedan nasuprot njemu, prema Štinjanskoj vali. Iako nadograđivan, lukobran nikad nije u potpunosti završen i kroz minulo ga je stoljeće upravo na nedovršenim dijelovima najviše načelo vrijeme. Zbog konstantne prisutnosti vojske te nebrige i prebacivanja nadležnosti, lukobran postaje derutna i gotovo nefunkcionalna građevina. Radi sigurnosti plovidbe obnovljena je samo njegova krajnja točka, odnosno glava lukobrana na kojoj je postavljeno signalno svjetlo.

Osnovna sadašnja funkcija pulskog lukobrana zaštita je od nevremena i plimnog vala, ali zbog stanja u kojem se nalazi teško da može i nju zadovoljiti. U

slučaju velike vremenske nepogode posebno je upitna izdržljivost nadvodnih, nedovršenih dijelova lukobrana. Naime, već se i za manjeg nevremena kameni blokovi odvajaju, a izložena čelična armatura korodirala je do raspadanja.

Stručnjaci smatraju da postoji opasnost da sadašnji lukobran ne bi uspio neutralizirati eventualni veliki plimni val, što bi dovelo do poplavlivanja lučke infrastrukture te gospodarskih i stambenih površina užeg gradskog središta. Iako je izrađen projekt obnove početkom 1980-ih, tek se 2004. godine završava glavni projekt sanacije pulskog lukobrana. Taj projekt, koji još uvijek leži u Lučkoj upravi Pula, predviđa četiri faze sanacije, a cjelokupni zahvat procijenjen je na osam milijuna eura. Tako obnovljen i uređen, lukobran bi osim svog sadašnjeg primarnog značaja otvorio mnoge mogućnosti gospodarskog i rekreativnog sadržaja.

No, u međuvremenu pulski oronuli stogodišnjak sjetno gleda kako se iz Štinjanske vale izvozi ogromna količina kamenih blokova potrebnih za izgradnju raznih nasipa i lukobrana dok on vapi za svojom injekcijom sanacije koja bi ga vratila u pripadajući mu vrh hidrotehničkih graditeljskih postignuća na području Jadrana, a i šire.

**Goran Šaponja
i Nevena Trgovčić**

Ideju za ovaj rad inicirala je jedna druga izložba. "Tu smo - Muzej suvremene umjetnosti Istre". No rad nije bio izveden. Ostao je, međutim, u meni.

Kad su me pozvali da napravim rad za tu izložbu, namjeravao sam preurediti jednu od lampi gradske rasvjete tako što bih izvukao žarulju iz zaštitne kutije i montirao je bočno na vanjsku stranu. Odabrao sam zadnji rasvjetni stup na putu prema vojnoj zoni Valelunga. Taj se stup odvaja iz niza gradske rasvjete uz cestu i kao da ostaje na granici između otvorenog, urbanog dijela grada i zatvorenog, vojnog područja koje je još uvijek zabranjeno za građanstvo. Rasvjetni niz dalje se ne nastavlja i ta moja lampa ostaje na jednoj od mnogih granica gdje se prekidaju putevi koji vode iz grada do njegovih obala.

Radi li se o nekoj navici prekidanja puteva?

O navici da se ostaje na onom poznatom, zadanom i zatvorenom?

Činjenica je da se najintenzivniji život Pule odvija upravo unutar zatvorenih krugova: unutar Arene, unutar kruženja po uličnom prstenu povijesne jezgre (a ne, što bi bilo logičnije, uz paralelnu ulicu koja vodi uz more). Činjenica je i da se najintenzivniji život Pule odvija isključivo u prostorima bez otvorene vizure. U tom bi se smislu i budući Muzej suvremene umjetnosti trebao utisnuti unutar iste povijesne jezgre. Takve odluke rezultiraju da se gradski objekti, arheološki ostaci i spomenici tiskaju jedan uz drugi i ulaze jedan drugom u međuprostore, dok se ni s jednog javnog okupljališta u gradu ne vidi morski horizont.

Htio sam izvesti rad kojim komentiram tu situaciju. Rekao sam ti da sam ipak optimist u vezi Pule, a ti si meni odgovorila da nisi. Rekla si mi da Pula nikad neće biti Bilbao ili Graz koji su upravo odabirom lokacije za svoje muzeje suvremenih umjetnosti uspjeli prijeći simboličke okove urbanog prostora i proširiti grad van tih imaginarnih granica. Rekla si da Pula getoizira prostor van onog najužeg kruga, da nije u stanju misliti sebe kao grad koji širi svoj kulturni prostor, već isključivo kao zavađenu provincijalnu sredinu koja

GORAN PETERCOL:

"Ivana, ja sam optimist u vezi Pule"

Svjetlosna instalacija "Ivana, ja sam optimist u vezi Pule", 2008. / 2009.

funkcionira poput palimpsesta. Svaka nova inicijativa ne surađuje s onom prethodnom, nego je briše. I obratno. Rekla si da sumnjaš da postoji dovoljno snage da Pula razvije sve svoje potencijale i identitete, od antičkog do vojnog grada. Nema vizije. Nema ljubavi prema sebi. I zato nisi optimist.

Doselili smo se u grad na moru, a grad bez vizure mora. Tako si mi rekla.

Možda imaš pravo. Pula je, kako mi se čini, grad koji se boji i nema snage zakoračiti u teritorij koji bi joj trebao pripasti. Taj je teritorij, poput Muzila, uvijek pripadao nekom drugom, nekom moćnijem, a nikad onima koji u gradu žive. Zato su Puljani osuđeni na skućene krugove: Arenu, Ulicu Sergijevaca i Kandlerovu ulicu, i na onaj jedan park koji ima čak dva imena: Titov, za dio bliže obali, i kralja Petra

Krešimira, za dio dalje od obale. Taj je park, za mene, jedan od najkaotičnijih i najklaustrofobičnijih mjesta u Puli. Depo spomenika. Kreće od nakupine kamenih skulptura na velikim kamenim postoljima postavljenima između lučkih bitvi i betonskih branika što sprječavaju prolaz vozilima. Svi su ti objekti sličnih veličina, na razmacima od metar ili najviše dva. U nastavku parka slijedi spomenik NOB-a. Pred njim je postavljena skoro tri metra velika kaskadna vaza s cvijećem koja bi eventualno odgovarala dekoru neke alpske kuće, ali ne i mediteranskom gradu. Slijede dječji tobogani i velika brončana maketa grada, pa ogromno sidro, pa biste zaslužnih Hrvata i prazna postolja bez bista. Tu je i fontana, pa temelji rimskog hrama ispod razine travnjaka, pa vizura na rimska Dvojna vrata koja se nalaze odmah

preko ceste, pa odmah potom rimsko kazalište i mjesto predviđeno za novi muzej. Nedavno je u taj isti kaos ušao spomenik glazbenom kantautoru. A sve se to nalazi unutar jedva stotinjak metara. Jedan spomenik nužno ulazi u vizuru drugog.

Ponekad pomislim da su takve urbanističke anomalije izraz pobune i da je sve skupljeno na jedno mjesto zato što je nametnuto, zato što se s gradom ponaša kao s prostorom u kojemu se sve nabacuje na hrpu. No opet, to je i izraz odustajanja. Nikako ljubavi prema vlastitom gradu. Nikako razumijevanja prema njegovim vrijednostima i potencijalu.

Kada sam maštao o budućem Muzeju suvremene umjetnosti, vidio sam ga na lokaciji van onog zatvorenog kruga, na nekom mjestu do kojeg se možeš prošetati uz obalu ili ići biciklom. Obala otvara vizure i to bi bio prirodan put prema instituciji vizualne umjetnosti. Uostalom, posjet muzeju podrazumijeva odvajanje slobodnog vremena i odvajanje od svakodnevnice. Nakon zamišljenog posjeta jednom takvom zamišljenom muzeju volio bih popiti kavu u njegovoj kafeteriji i gledati u Arenu, u Uljanik, u okolne brežuljke. Zamišljao sam lokaciju s koje građani mogu pogledom obuhvatiti svoj grad. Njihov grad. Vjerujem da bi to bio početak promjene njihova vlastita odnosa naspram prostora u kojem žive. Početak upoznavanja, uživanja u onom što je trenutno samo potencijalno lijepo.

Čime bih mogao argumentirati svoj optimizam osim vjerom da će se stvari promijeniti. Moraju, jer smo oboje upoznali druge ljude koji osjećaju istu potrebu i ne odustaju od želje za promjenom. Projekt sam bio završio, ali sam u toj želji našao razlog za nastavak.

Dimenzije svih skulptura zajedno su cca. 350 x 300 x 300 cm.

PIŠE: VOJIN HRASTE Golf IV

Izložba «Golf IV» zamišljena je kao grupa od četiri skulpture koje zajedno tvore jednu konceptualnu cjelinu. Svaka od četiri skulpture sastoji se od nekakvog simbola (torta, simbol izobilja i lakomislene bezbrižnosti / «Tko nema kruha nek jede kolače» - kako kaže Maria Antoinetta/, kič-prikaz propetog delfina sa suzom u oku kao naš naivni i licemjerni pogled na odnos prema ekologiji i prirodi, naspram atomskoj gljivi i lubanji kao očitim simbolima smrti i propasti) koje povezuje igrač golfa (četiri igračke poze) na vrhu kao simbol «sporta situiranih», odnosno sporta koji tiho, elegantno i dekadentno prati surovi kapitalizam koji će nas sviju doći glave. Da efekt bude izraženiji, potrudio sam se skulpture izraditi u što većim dimenzijama, uz pretpostavku da bih ih izlagao kao zgusnutu skupinu skulptura, odnosno kao jednu složeniju skulpturu, jer samo tako mogu pomiriti razne stilove i modelacije koje sam koristio da bih dobio ovaj svojevrsni kiparski kolaž i da bih ostvario cjelovitost koncepta. Sam estetički pristup «Golf IV» baziran je na naivnosti i naratorskoj doslovnosti (npr. lubanja kao simbol bijele smrti i raspadanja ima teksturu koja imitira znoj, odnosno hladni mrtvački znoj, dok je torta u svom šarenilu preintenzivna tako da su boje na njenoj glazuri fluorescentne...).

"U županijskom prostornom planu tek je manji dio Muzila definiran kao područje za golf, iako se nerijetko u javnosti stvara kriva slika da će se upravo cijela ta lokacija prenamijeniti za potrebe izgradnje golf terena."

Pododsjek za informiranje Grada Pule, Glas Istre 29. 10. 2009.

Zakon o igralištima za golf, Članak 2.

Igralište za golf je jedinstvena funkcionalna i prostorna cjelina koja predstavlja složenu građevinu u smislu posebnih propisa o prostornom uređenju i gradnji, površine najmanje od 85 ha.

Narodne Novine 152/08

